

Број: 17-14-1-1707-2/15
Сарајево, 14. јули 2015. године

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 15-07-2015			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Broj i vrsta	Broj priloga
01.02-	05-2-	1001/15	

B

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

Предмет. Сагласност за ратификацији споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00 и 32/13), достављамо вам ради давања сагласности за ратификацију:

Допуна 2 Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Европске комисије који се односи на хоризонтални програм о нуклеарној безбједности и заштити од зрачења у оквиру Инструмента за претприступну помоћи за 2011. годину. Споразум је потписан 27.10.2014. године у Бриселу и 20.03.2015. године у Сарајеву, а потписала га је, у име Босне и Херцеговине, гђа Невенка Савић, директорица Дирекције за европске интеграције БиХ.

Будући да је Министарство финансија и трезора БиХ надлежно за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Дома, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Министарства који заступницима, односно делегатима може дати све потребне информације о споразуму.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР
Boris Buxa
Борис Буха

MFA-BA-MPP
Broj: 08/1-32-05-5-5913/15
Datum: 07.07.2015.godine

Sjednica za sjednicu
19.07.2015. F. E. J.

PRIMLJENO: 10-07-2015.....20.....			
Priloga	Broj	Redni broj	Broj prijema
17	19-1	1707-1	

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

SARAJEVO

Predmet: Prijedlog odluke o ratifikaciji Dopune 2 Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije koji se odnosi na horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru instrumenata za pretpristupnu pomoć za 2011.godinu, d o s t a v l j a s e

U prilogu akta dostavljamo prijedlog odluke o ratifikaciji Dopune 2 Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije koji se odnosi na horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru instrumenata za pretpristupnu pomoć za 2011.godinu, potpisan 27.10.2014.godine u Briselu i 20.03.2015.godine u Sarajevu na engleskom jeziku.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na svojoj 12. sjednici, održanoj 25.06.2015. godine utvrdilo prijedlog odluke o ratifikaciji predmetnog Sporazuma, čiji zaključak dostavljamo u prilogu akta.

Molimo Predsjedništvo Bosne i Hercegovine da donese odluku o ratifikaciji Dopune 2 Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije koji se odnosi na horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru instrumenata za pretpristupnu pomoć za 2011.godinu.

S poštovanjem,

MINISTAR
Igor Crnadak

DOPUNA BROJ 2

**SPORAZUMA O FINANSIRANJU KOJI SE ODNOSI NA HORIZONTALNI
PROGRAM O NUKLEARNOJ SIGURNOSTI I ZAŠTITI OD ZRAČENJA U OKVIRU
INSTRUMENATA ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ ZA 2011. GODINU**

Kako je prvobitno zaključen između Europske komisije i Bosne i Hercegovine
29. novembra 2012. godine

Europska komisija, u daljnjem tekstu „Komisija“,
s jedne strane, i
Bosna i Hercegovina, u daljnjem tekstu „Korisnik“,
s druge strane,
zajedno u tekstu kao „Strane“.

Budući da:

- a) je Komisija 11. novembra 2011. godine usvojila Horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA-ine Komponente „Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija“ za 2011. godinu (u daljnjem tekstu: „Program“). Dio Programa koji se odnosi na Bosnu i Hercegovinu proveden je kroz Finansijski sporazum zaključen između Bosne i Hercegovine i Komisije 29. novembra 2012. godine;
- b) nakon zaključivanja svih finansijskih sporazuma, usklađeni su rokovi ugovaranja, izvršenja i isplate, te su prema potrebi sa svim Korisnicima zaključene dopune finansijskim sporazumima;
- c) je Program izmijenjen Provedbenom odlukom Komisije C(2014) 7443 od 10. oktobra 2014. godine kako bi promijenio način upravljanja Projekta 1 – „Dodatno unaprjeđenje tehničkog kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu energiju u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori“. Projekat 1 i Projekat 2 – „Dodatno unaprjeđenje tehničkog kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu energiju u Albaniji, Makedoniji, Srbiji, i Kosovu*“ imaju isti cilj, jačanje tehničkog kapaciteta regulatornih agencija za nuklearnu energiju, ali različit geografski djelokrug. Stoga je primjereno da se spoje navedena dva projekta u jedan projekat, provodeći radnje u svim Korisnicama koje zajedno čine geografski djelokrug Projekta 1 i 2. Kako bi se olakšalo provođenje radnji bez poteškoća, potrebno je produženje konačnog datuma izvršenja ugovora za jednu godinu, sa 26. juna 2017. godine na 26. jun 2018. godine.

* Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu, te je u skladu s UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

SPORAZUMJELE SU SE O SLJEDEĆEM:

Član 1.

Sporazum o finansiranju u vezi Horizontalnog programa o nuklearnoj bezbjednosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA-ine Komponente „Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija“ za 2011. godinu, s posljednjim izmjenama i dopunama, se izmjenjuje na sljedeći način:

- (1) Član 2. (1) se ukida.
- (2) Aneks A originalne Provedbene odluke Komisije C (2011) 8164 od 11.11.2011. godine ovim se zamjenjuje Aneksom A Provedbene odluke Komisije C (2014) 7443 od 10. oktobra 2014. godine s izmjenama i dopunama.
- (3) Član 6. (1) se zamjenjuje sljedećim: „Ugovori moraju biti izvršeni najkasnije do 26. juna 2018. godine“.
- (4) Član 7. (1) se zamjenjuje sljedećim: „Sredstva moraju biti isplaćena najkasnije do 26. juna 2019. godine.“
- (5) Član 15. (1) se izmjenjuje na sljedeći način: „Ovaj sporazum prestaje da važi 26. juna 2021. godine. Ovaj prestanak ne isključuje mogućnost da Komisija provede finansijske korekcije u skladu s Članom 56. IPA-inog Provedbenog propisa.“

Član 2.

Svi ostali uslovi Sporazuma o finansiranju ostaju nepromijenjeni.

Član 3.

Ova dopuna stupa na snagu s danom potpisivanja. Ukoliko ugovorne Strane izvrše potpisivanje na različite datume, ova dopuna stupa na snagu na dan potpisivanja druge od dviju Strana.

Sastavljeno u 2 izvorna primjerka na engleskom jeziku, od kojih jedan primjerak zadržava Komisija, a jedan primjerak Korisnik.

Potpisala, za i u ime Bosne i Hercegovine, u Sarajevu,

/svojeručni potpis/ 20.03.2015.

gđa. Nevenka Savić

.....
Državna IPA-ina koordinatorica, Direktorica,
Direkcija za europske integracije

Potpisao, za i u ime Evropske komisije, u Briselu

/svojeručni potpis/ 27.10.2014.

g. Gerhard Schumann-Hitzler

.....
Direktor

Pečat:

G.SCHUMANN-HITZLER
DIRECTOR ELARG.D REGIONAL
COOPERATION & ASSISTANCE;
TURKISH CYPRIOT COMMUNITY

DODATAK A: Horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA-ine komponente Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija za 2011. godinu

1. IDENTIFIKACIJA

Korisnice	Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Crna Gora, Srbija, kao i Kosovo*
CRIS broj (centralizirano upravljanje / zajedničko upravljanje)	2011/023-384 – Projekti br. 1 (otkazan/aktivnosti spojene sa projektom broj 2), 2 i 6; 2011/023-388 – Projekat br. 3;
CRIS broj (decentralizirano upravljanje)	2011/023-389 – Projekti br. 4 i 5.
Godina	2011.
EU-ov doprinos	4.613.750 eura.
Organ nadležan za provođenje Programa	Projekti br. 2, 3 i 6 - Europska komisija u ime Korisnica u sistemu centraliziranog upravljanja; Projekti br. 4 i 5 - Centralna agencija za finansiranje i ugovaranje u Hrvatskoj u sistemu decentraliziranog upravljanja.
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2012. godine.
Krajnji datumi za ugovaranje	26. jun 2015. godine. Ovaj datum se odnosi i na nacionalno sufinansiranje.
Krajnji datumi za izvršenje	26. jun 2017. godine, izuzev za Projekat broj 2: 26. jun 2018. godine. Ovi datumi se odnose i na nacionalno sufinansiranje.
Budžetske linije	22.020701 – Regionalni i horizontalni programi.
Programska jedinica	Jedinica D3 - Regionalni programi, GU za proširenje.
Provedbena jedinica/ Delegacija EU-a	Projekte br. 2, 3 i 6 će provoditi Jedinica D3 – Regionalni programi, GU za proširenje u sistemu centraliziranog upravljanja. Projekte br. 4 i 5 će provoditi u sistemu decentraliziranog upravljanja SAFU (CFCA) u Hrvatskoj.

* Ovo određivanje ne dovodi u pitanje pozicije o statusu, i u skladu je sa RVSUN 1244/99 i Mišljenjem MSP-a o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

2. PROGRAM

2.a Prioriteti izabrani u okviru Programa

IPA-in horizontalni program o nuklearnoj bezbjednosti i zaštiti od zračenja provodi se u kontekstu prioriteta za IPA-inu podršku, obuhvaćenih sektorom 5 – Transport i energetska infrastruktura, uključujući nuklearnu bezbjednost utvrđenu u IPA-inom Višekorisničkom, višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu (MIPD) za period 2011-2013. godine.¹

Kako se navodi u Višekorisničkom MIPD-u, “u oblasti nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja, potpuno inkorporiranje pravne stečevine Zajednice (*acquis*) u nacionalne propise i dalje predstavlja cilj za većinu IPA-inih korisnika. Takvo inkorporiranje zahtijeva potpunu operativnost nacionalnih regulatornih organa što, u slučaju nekih od njih, još uvijek nije postignuto.

Pored toga, postoji veliki broj pitanja kojima se svi korisnici trebaju pozabaviti, kao što su uspostavljanje odgovarajućeg regulatornog okvira, smanjivanje zdravstvenih učinaka ili profesionalne izloženosti i radioaktivne kontaminacije okoliša (uključujući osiromašeni uran).

I dalje treba dosta toga učiniti i u pogledu pripremljenosti za vanredne situacije i sistema ranog upozoravanja, obuke osoblja koje se suočava s ionizirajućim zračenjem i informiranja javnosti. Sprječavanje nezakonite trgovine nuklearnim materijalima i izvorima zračenja, te upravljanje radioaktivnim otpadom (uključujući radioaktivne gromobrane) i odlaganje u licencirane objekte ostaje glavna briga.

Sva ova pitanja mogu zahtijevati finansijska sredstva za nabavku opreme, pružanje tehničke pomoći i eventualno izvođenje radova.

U slučaju Srbije koja je u prošlosti posjedovala istraživačke nuklearne reaktore, treba naglasiti da se posebne mjere moraju poduzeti u cilju dekomisije tih reaktora sukladno najboljoj praksi EU-a. U tom smislu, bezbjednost radioaktivnih izvora i fizijskih materijala treba tretirati kao pitanje od najveće važnosti.

Dva korisnika (Turska i Albanija) objavila su da eventualno namjeravaju izgraditi nuklearne elektrane. U tom slučaju, posebnu pažnju treba obratiti na to da sve odredbe, posebno one koje se odnose na bezbjednost i zaštitu, budu usklađene s međunarodnim konvencijama, bezbjednosnim standardima IAEA-e, međunarodnim (uključujući bilateralne) sporazumima i pravnom stečevinom EU-a (*acquis*)”.

Radnje predviđene u okviru ovoga sektora imat će za cilj ostvarivanje sljedećeg:

¹ C(2011)4179, 20.6.2011.

- (1) Podizanje tehničkog kapaciteta nacionalnih regulatornih agencija u cilju usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*) i propisima o nuklearnoj bezbjednosti i zaštiti od zračenja.
- (2) Daljnji doprinos izradi planova za vanredne situacije i jačanje kapaciteta za pripremljenost za vanredne situacije i reagiranje na njih u nekoliko država korisnica.
- (3) Provedba programa monitoringa za mjerenje pojave radioaktivnosti u okolišu i utvrđivanje metodologija za procjenu javnih doza.
- (4) Mjere za smanjivanje profesionalne izloženosti i izloženosti pacijenata u zdravstvenom sektoru.
- (5) Vođenje kampanja za informiranje javnosti i uspostavljanje sistema ranog upozoravanja.

Ovaj program se fokusira na skup od jednog regionalnog i tri nacionalna projekta koji pokrivaju prioritete Višekorisničkog MIPD-a i koji se bave brojnim pitanjima, odnosno, usklađivanjem zakona/propisa s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*) u oblasti nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja, povećanjem tehničkih kapaciteta nacionalnih regulatornih organa za pitanja nuklearne bezbjednosti i njihovih organizacija za tehničku podršku, praćenjem radioaktivnosti u okolišu, pripravnosti za vanredne situacije, smanjivanje medicinske izloženosti. Pored toga, ovaj program uključuje jedan administrativni aranžman sa Zajedničkim istraživačkim centrom (ZIC) – Institutom za energiju (Petten), koji bi trebao pružiti tehničku podršku Generalnoj direkciji za proširenje u pokretanju, praćenju i ocjenjivanju rezultata tih projekata.

2.b Ranija pomoć, naučene lekcije i koordiniranje donatora u sektoru nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja

S iznimkom Kosova, sve države korisnice su u posljednjih nekoliko godina uspostavile regulatorne organe za pitanja nuklearne bezbjednosti. Iako se jedan regionalni projekat iz 2008. godine koji je finansiran iz IPA-inih sredstava provodi u cilju povećanja regulatorne infrastrukture i procjene stepena inkorporiranosti pravne stečevine Zajednice (*acquis*) u nacionalne propise, to se čini sasvim nedovoljnim za usklađivanje zakona i propisa svih država korisnica s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*). Potrebna je daljnja regulatorna pomoć za povećanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa i, kad god je moguće, njihovih Organizacija za tehničku podršku (OTP), i upravo to je glavni cilj ovoga programa koji se fokusira na Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju, Crnu Goru, Srbiju i Kosovo.

Kao dio povećanja tehničkih kapaciteta OTP u oblasti medicinske izloženosti i praćenja radioaktivnosti u okolišu, smatra se vrijednim, kroz isporuku opreme, da se pruži podrška crnogorskoj organizaciji CETI. Ovaj projekat zapravo preuzima raniji projekat iz 2008. godine

koji je financiran iz IPA-inih sredstava i za koji – iz više razloga – postupak javnog nadmetanja nije uspio.

Hrvatska je sada blizu pristupanja EU-u i njezin regulatorni okvir usklađen je s pravnom stečevinom EU-a. Međutim, za primjenu propisa potrebna je daljnja podrška u dvije posebne oblasti: pripremljenost za vanredne situacije i praćenje radioaktivnosti u okolišu. Obje oblasti su utvrđene kao prioritetne u studiji procjene regulatorne infrastrukture financiranoj iz IPA-inih sredstava i zaključenoj 2010. godini. Te oblasti su jasno definirane kao prioritetne i u Višekorisničkom MIPD-u.

Ovaj program predstavlja logični nastavak prošlih i tekućih IPA-inih projekata. Njime bi se trebala riješiti većina radioloških pitanja na zapadnom Balkanu do 2015 – 2016. godine.

Važno je naglasiti da su svi ovi projekti dio koherentne strategije za vanjsku pomoć zapadnom Balkanu u oblasti nuklearne energije koja je izrađena zajedno sa svakim Korisnikom u 2010. i 2011. godini. Ovom strategijom se detaljno preciziraju potrebe za vanjsku pomoć, nabavku opreme i radova do 2015 – 2016. godine. IAEA je bila povezana sa sastavljanjem odgovarajućih mapa puta do 2013. godine.

Iako je u skorijoj prošlosti naglasak IPA-inog horizontalnog programa najviše stavljan na bavljenje nuklearnim pitanjima u vezi s nuklearnom elektranom u Vinči i posebno vraćanjem Ruskoj Federaciji nuklearnog goriva istrošenog u Srbiji, odlučeno je da se podrška odloži za najmanje godinu dana zbog evidentiranog kašnjenja u provedbi IPA-inih projekata za upravljanje radioaktivnim otpadom u Vinči. Međutim, važno je naglasiti uspješnost projekta repatrijacije koji je apsorbirao približno jednu trećinu resursa ovoga programa u periodu 2007 – 2010. godine.

Svi projekti direktno povezani s tehničkom pomoći državama zapadnog Balkana rađeni su u uskoj koordinaciji s IAEA-om.

Od 2007. godine, IPA-in horizontalni program za nuklearnu bezbjednost i zaštitu od zračenja zapadnom Balkanu pruža značajnu podršku u cilju rješavanja određenog broja značajnih nuklearnih i radioloških pitanja. Iako su neki politički problem doveli do izvjesnog kašnjenja u provedbi ovih sukcesivnih programa, što se posebno odnosi na prilično kašnjenje u uspostavi nuklearnih regulatornih organa u nekim od zemalja korisnica, ukupna ocjena prošle i tekuće pomoći veoma je pozitivna.

Naučene lekcije uglavnom se odnose na nedovoljnu uključenost organizacija iz zemalja korisnica ovih programa u procedure javnih nadmetanja za zaključivanje ugovora. Većina njih – uključujući Hrvatsku – treba tehničku podršku iz Generalne direkcije za proširenje i ZIC-Petena, tako da su projektni zadaci dovoljno detaljni i neutralni. To je dovelo do kašnjenja u sklapanju ugovora za većinu projekata. Druga važna lekcija je da se poboljšanje regulatorne infrastrukture u svakoj od država korisnica suočava s političkim problemima. Većina regulatornih organa nije usklađena s njihovim povezanim organizacijama u EU-u i veoma je teško postići njihovo daljnje usklađivanje. Treća lekcija je da je licenciranje skladišnih objekata za radioaktivni otpad – što je

ključno pitanje za nuklearnu bezbjednost – naišlo na brojne poteškoće iz političkih razloga. Provedba projekata pod zajedničkom upravom s IAEA-om također se pokazala prilično složenim zadatkom zbog čestih promjena osoblja u okviru IAEA-e i različitih politika koje su provođene u cilju pružanja tehničke pomoći. U svakom slučaju, koordinacija je ostvarena kroz redovne kontakte s IAEA-om i zajedničke misije u relevantnim zemljama korisnicama.

Povezanost pristupa s Instrumentom za saradnju u području nuklearne bezbjednosti (INSC) obezbijedena je kroz bliske kontakte i razmjenu informacija s članovima Komiteta INSC.

2.c Opis

Projekat br. 1: Otkazan/aktivnosti sastavljene s Projektom br. 2.

Projekat br. 2: „Daljnje jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa za pitanja nuklearne bezbjednosti u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“, ima za cilj pružanje direktne pomoći regulatornim organima za pitanja nuklearne bezbjednosti u državama korisnicama kako bi se dodatno doprinijelo prijenosu pravne stečevine EU-a iz oblasti nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja u njihove nacionalne zakone i propise i njihovo funkcioniranje uskladilo s njihovim povezanim organizacijama u EU-u.

Prema području primjene, radi se o regionalnom projektu. Cilj će mu biti jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa država korisnica u oblasti nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja, te je sasvim usklađen s ciljevima MIPD-a. Mnoge regulatorne teme trebaju biti obrađene u okviru ovog projekta, odnosno, okončanje prijenosa pravne stečevine EU-a u nacionalne zakone i propise u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu; definiranje kriterija za uspostavljanje OTP-a za nacionalne regulatorne organe u Albaniji, uspostavljanje Sistema za upravljanje kvalitetom u Albaniji i Srbiji; uspostavljanje procedura za ocjenu/kontrolu kvaliteta u medicinskom sektoru u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji; kontrola planova za reagiranje u slučaju radioloških vanrednih situacija u Albaniji; sačinjavanje državne strategije za upravljanje radioaktivnim otpadom i dekomisione aktivnosti u Srbiji.

Unatoč činjenici da slične aktivnosti podupire i IAEA, s tom agencijom nije bilo moguće postići dogovor o provedbi Projekta kroz zajedničko upravljanje. Stoga će trebati postupati u uskoj koordinaciji s aktivnostima IAEA-e, kako bi se izbjeglo preklapanje.

Jedan ugovor o pružanju usluga, na iznos od 3,15 miliona eura, bit će zaključen nakon prvog poziva na javno nadmetanje koje će biti objavljeno u trećem kvartalu 2014. godine.

Projekat br. 3: „Jačanje zaštite od zračenja i nuklearne bezbjednosti u Crnoj Gori kroz unaprjeđivanje kapaciteta Institucije za tehničku podršku“ je projekat za nabavku koji se odnosi na pribavljanje razne opreme za podizanje tehničkih kapaciteta Centra za ekotoksikološka istraživanja u Crnoj Gori (CETI), koji djeluje kao Organizacija za tehničku podršku regulatornom organu Crne Gore. Ovaj projekat za nabavku obuhvaća sljedeća područja: praćenje radioaktivnosti u okolišu, uključujući reagiranje na radiološke/nuklearne vanredne situacije, upravljanje radioaktivnošću niskog i srednjeg nivoa, skladištenje radioaktivnog otpada i transport

radioaktivnog materijala, te kontrolu profesionalne i medicinske izloženost pacijenata, i izloženosti javnosti i okoliša, i obezbjeđivanje kvaliteta/kontrole kvaliteta (QA/QC) izvora medicinskog zračenja.

Višekorisnički MIPD predviđa poduzimanje aktivnosti na razvoju planova za vanredne situacije i jačanju kapaciteta za pripremljenost i reagiranje na vanredne situacije u svim državama korisnicama, za provedbu programa monitoringa za mjerenje pojave radioaktivnosti u okolišu, uspostavljanje metodologija za ocjenu javne doze, te aktivnosti na smanjivanju profesionalne i izloženosti pacijenata u medicinskom i industrijskom sektoru. Sva ova pitanja mogu zahtijevati sredstva za nabavku opreme, pružanje tehničke pomoći i eventualno izvođenje radova.

Projekat će biti realiziran kroz jedan do četiri ugovora o nabavci na iznos od 300.000 eura, koji će biti zaključeni nakon poziva na javna nadmetanja (4 lota) u prvom kvartalu 2012. godine. Dodatni ugovori o nabavci na procijenjeni iznos od 95.000 eura kojeg u potpunosti finansira organizacija Korisnika zaključit će CETI nakon poziva na javno nadmetanje koje u prvom kvartalu 2012. godine (paralelno sufinansiranje) objavi organizacija Korisnika.

Projekat br. 4: „Usavršavanje sistema za pripravnost u vanrednim situacijama u Republici Hrvatskoj“ pruža podršku Državnom uredu za radiološku i nuklearnu bezbjednost u Hrvatskoj, uglavnom u cilju harmoniziranja procedura za reagiranje na radiološke vanredne situacije sa procedurama susjednih država, posebno Slovenijom i Mađarskom. ProjektProjekat također ima za cilj jačanje sposobnosti države za reagiranje na radiološke vanredne situacije u smislu suočavanja s incidentima i nesretnim slučajevima na različitim nivoima, kao i usavršavanje nacionalnog plana za vanredne situacije koji će omogućiti brzu provedbu zaštitnih mjera u prvih nekoliko sati i u danima nakon nesreće, kroz koordinirano reagiranje službi za vanredne situacije i drugih agencija.

Ciljevi Višekorisničkog MIPD-a obuhvaćaju rad na pripremi za vanredne okolnosti, pa ovaj projekat potpuno udovoljava zahtjevima.

U cilju provedbe ovog projekta, očekuje se zaključivanje sljedeća dva ugovora: jedan ugovor o pružanju usluga odnosi se na donaciju EU-a u iznosu od 171,000 eura, nakon poziva na učestvovanje u javnom nadmetanju koje je objavljeno u trećem kvartalu 2012. godine (predviđeno nacionalno sufinansiranje iznosi 19,000 eura); i jedan ugovor o nabavci koji se odnosi na donaciju EU-a u iznosu od 263,500 eura, nakon poziva na učestvovanje u javnom nadmetanju koje je objavljeno u četvrtom kvartalu 2013. godine (predviđeno nacionalno sufinansiranje iznosi 46,500 eura).

Provedba ovoga projekta bit će decentralizirana.

Projekat br. 5: „Poboljšanje sistema za *online* i *offline* praćenje radioaktivnosti u okolišu u Hrvatskoj u normalnim i vanrednim situacijama“. Projekat se fokusira na usavršavanje sistema za *online* i *offline* praćenje radioaktivnosti u okolišu u Republici Hrvatskoj, što je potrebno za ispunjavanje uslova iz Člana 35. Euratom sporazuma u redovnim i vanrednim situacijama,

posebno u vezi s mrežom za stope ambijentalne doze, *online* monitoringom površinskih voda, *offline* monitoringom i mobilnim sistemima. Sastoji se od dvije komponente: komponente 1 za nabavku, instaliranje i puštanje u rad dodatne opreme za nadogradnju postojeće tehničke infrastrukture; i komponente 2 za verificiranje postojećih stanica za mjerenje stope doze gamma radijacije (GDR) u pogledu standardnih kriterija za lokaciju i stvaranje korektivnih/devijacionih faktora, ako je potrebno za standardizaciju GDR staničnih mjerenja prema zahtjevima EU-a za nadgledanje okoliša.

Projekat daje odgovor na neke od zaključaka IPA-inog projekta iz 2007. godine – „Procjena potreba i predložene aktivnosti u cilju praćenja radioaktivnosti u okolišu u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“ u vezi sa Hrvatskom.

Također je sasvim usklađen s ciljevima MIPD-a u pogledu praćenja radioaktivnosti u okolišu.

Za realizaciju ovog projekta očekuje se zaključivanje sljedećih dvaju ugovora: jedan ugovor je o nabavci koji se odnosi na donaciju EU-a u iznosu od 310,250 eura, nakon poziva na učestvovanje u javnom nadmetanju, objavljenog u trećem kvartalu 2012. godine (predviđeno nacionalno sufinansiranje iznosi 54,750 eura), i jedan ugovor o pružanju usluga koji se odnosi na donaciju EU-a u iznosu od 64,000 eura, nakon poziva na učestvovanje u javnom nadmetanju, objavljenog u drugom kvartalu 2013. godine (predviđeno nacionalno sufinansiranje iznosi 6,000 eura).

Provedba ovoga projekta bit će decentralizirana.

Projekat br. 6: „Tehnička podrška IPA-inom horizontalnom programu za nuklearnu bezbjednost i zaštitu od zračenja“ treba omogućiti Generalnoj direkciji za proširenje bolje upravljanje svim projektima finansiranim iz IPA-inih fondova, zahvaljujući stručnom znanju Zajedničkog istraživačkog centra – Instituta za energiju (ZIC-IE) u Pettenu. Ta podrška će se uglavnom sastojati od pripreme ili provjere projektnih zadataka nuklearnih projekata, učestvovanja u odborima za evaluaciju u vezi s javnim nadmetanjima, sastanaka za pokretanje, napredak i završetak tokom provedbe Projekta, i procjene ostvarenih rezultata. Također će obuhvatiti verificiranje zahtjeva za plaćanje koje Generalna direkcija za proširenje redovno prima od korisnika IPA-inih nuklearnih projekata.

Administrativni sporazum u iznosu od 355.000 eura sklopit će se s JRC-IE-om u prvom kvartalu 2012. godine.

2.d Horizontalna pitanja

Provedba projekata od broja 2 do broja 6 doprinijet će značajnom padu izloženosti i boljoj zaštiti ljudi i okoliša od ionizirajućeg zračenja na zapadnom Balkanu. Kao opće pravilo, povećanje kapaciteta organa nadležnih za nuklearnu bezbjednost preduslov je za poboljšanje nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja na čitavom zapadnom Balkanu.

2.e Rizici i pretpostavke

Provedba projekata od broja 2 do broja 5 u okviru ovog programa zavisi od sljedećeg preduslova:

- Nacionalni regulatorni organi u oblasti nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja sasvim su operativni i imaju dovoljno osoblja da bi mogla apsorbirati prijenos znanja i iskustva (*know-how*), posebno na Kosovu.

3.a.c Tabela rezimirane podrške iz IPA-inih fondova prema usvojenom načinu upravljanja

	Izgrađivanje institucija (IB)				Investicija (INV)				Ukupno (IB+INV)	Ukupna donacija IPA-e EU		
	Ukupni rashodi		Doprinos države*		Ukupni rashodi		Doprinos države*					
	EUR	Donacija IPA-e EU	EUR	% ⁽¹⁾	EUR	Donacija IPA-e EU	EUR	% ⁽¹⁾				
	(a)=(b)+(c)	(b)	(c)	(c)	(b)	(d)=(e)+(f)	(e)	(f)	(g)=(a)+(d)	(h)=(b)+(e)	% ⁽²⁾	
<i>Centralizirano upravljanje</i>	3 505 000	3 505 000	100	-	-	395 000	300 000	76	95 000	24	3 900 000	83
<i>Decentralizirano upravljanje</i>	260 000	235 000	90	25 000	10	675 000	573 750	85	101 250	15	935 000	17
UKUPNO	3 765 000	3 740 000	99,3	25 000	0,7	1 070 000	873 750	81,7	196 250	18,3	4 835 000	100

PDV neto iznosi

* donacija (državna i privatna, nacionalna i/ili međunarodna), koju pružaju nacionalni partneri za centralizirano upravljanje; javne donacije (privatne donacije se ne uzimaju u obzir (Član 67(I) IPA IR) u okviru decentraliziranog upravljanja).

(1) izraženo u % ukupnih rashoda IB-a ili INV-a (kolona (a) ili (d)).

(2) izraženo u % ukupnog iznosa iz kolone (h).

3.b Načelo sufinansiranja primijenjeno na Program

Da bi projekti bili realizirani kroz centralizirano upravljanje (projekti br. 2, 3 i 6), donacije iz IPA-inih fondova EU-a čine 97,5% ukupnog budžeta namijenjenog za ovaj dio Programa. To se može izračunati u vezi s kvalificiranim rashodima, temeljeno na ukupnim rashodima. Primijenit će se paralelno sufinansiranje. Uslovi sufinansiranja za INV na nivou Projekta ispunjeni su za Projekat br. 3. Za Projekat br. 2 koji je regionalni projekat, sufinansiranje nije planirano. Projekat br. 6 odnosi se na administrativni aranžman sa Zajedničkim istraživačkim centrom. Za ovu aktivnost nije potrebno sufinansiranje.

Za projekte koji trebaju biti realizirani kroz decentralizirano upravljanje (projekti br. 4 i 5), donacije iz IPA-inih fondova EU-a čine 86% ukupnog budžeta namijenjenog za ovaj dio Programa. To se može izračunati u vezi s kvalificiranim rashodima, temeljeno na javnim rashodima. Zajedničko sufinansiranje će se primjenjivati kao pravilo. Na nivou Projekta su ispunjeni uslovi za sufinansiranje za izgrađivanje institucija (IB) i investicije (INV).

4. PROVEDBA

4.a Načini upravljanja i modaliteti provedbe

Projekte br. 2, 3 i 6 Europska komisija realizirat će na centraliziranoj osnovi, sukladno Članu 53.a Finansijske uredbe i odgovarajućim odredbama provedbenih propisa.

Projekti br. 4 i 5 bit će realizirani kroz decentralizirano upravljanje, sukladno Članu 53.c Finansijske uredbe i odgovarajućim odredbama provedbenih propisa. Korisnik će i dalje sve vrijeme obezbjeđivati poštivanje uslova propisanih Članom 56. Finansijske uredbe.

Prethodne (*ex-ante*) kontrole Europske komisije primjenjuju se na konkursne procedure za dodjelu ugovora, objavljivanje poziva za dostavljanje prijedloga i dodjeljivanje ugovora i grantova sve dok Europska komisija dopušta decentralizirano upravljanje bez prethodnih kontrola iz Člana 18. Provedbene uredbe o programu IPA-e².

4.b Opća pravila za postupke nabavke i dodjelu grantova

Za projekte br. 2, br. 3, br. 4, br. 5 i br. 6, nabavka se vrši u skladu s odredbama Dijela 2, Glava IV Finansijske uredbe i Dijela 2, Glava III, Poglavlje 3 njenih provedbenih propisa, kao i pravila i procedura za dodjelu ugovora za pružanje usluga, nabavku i radove koji se finansiraju iz općeg

² SL L 170, 29.6.2007., str. 1

budžeta Europske unije u svrhe saradnje s trećim zemljama, koje je Komisija usvojila 24. maja 2007. godine (C (2007)2034).

Postupci za dodjelu granta provode se u skladu s odredbama Dijela 1, Glava VI Finansijske uredbe i Dijela 1, Glava VI njenih provedbenih propisa.

Ugovorni organi također koriste proceduralne smjernice i standardne predloške i modele kojima se olakšava provedba gore navedenih pravila predviđenih u „Praktičnom vodiču kroz procedure ugovaranja vanjskih akcija EU-a“ („Praktični vodič“), koji se objavljuje na web stranici DEVCO na dan pokretanja procedure za nabavku ili dodjelu granta. Osnovni kriteriji odabira i dodjele koji se odnose na dodjelu grantova precizirani su u Praktičnom vodiču. Detaljni kriteriji odabira i dodjele bit će predviđeni u Pozivima za prijedloge – Smjernice za prijavioc.

5. MONITORING I EVALUACIJA

5.a Monitoring

Komisija može poduzeti sve aktivnosti koje smatra potrebnima za praćenje relevantnih programa, a za projekte pod zajedničkim upravljanjem s IAEA-om, te aktivnosti se mogu provesti zajedno s IAEA-om.

Decentralizirani projekti bit će praćeni posredstvom Odbora za monitoring IPA-e uz pomoć Odbora za tranzicionu pomoć i praćenje izgrađivanja institucija, te Zajedničkog odbora za monitoring.

Oni će ocjenjivati učinkovitost, kvalitet i koherentnost provedbe ovog programa. Oni mogu podnijeti prijedloge Europskoj komisiji i nacionalnom koordinatoru za IPA-u, uz dostavljanje primjerka nacionalnom ovlaštenom uposleniku, za donošenje odluka o svim korektivnim mjerama, kako bi se obezbijedilo ostvarivanje programskih ciljeva i povećala učinkovitost pružene pomoći.

5.b Evaluacija

Programi podliježu prethodnim (*ex-ante*) evaluacijama, kao i prijelaznim i, kada je relevantno, naknadnim (*ex-post*) evaluacijama sukladno Članovima 57. i 82. Provedbene uredbe o programu IPA-e, u cilju poboljšanja kvaliteta, učinkovitosti i konzistentnosti pomoći iz fondova EU-a, te strategije i provedbe Programa.

Za centralizirane projekte, nakon dodjeljivanja ovlaštenja za upravljanje, odgovornost za vršenje prijelaznih evaluacija je na Korisniku, ne dovodeći u pitanje prava Europske komisije da izvrši

bilo kakve *ad hoc* evaluacije Programa koje smatra potrebnim. Naknadna evaluacija i dalje je posebno pravo Europske komisije, čak i nakon dodjeljivanja ovlaštenja za upravljanje Korisniku.

Rezultati evaluacija se uzimaju u obzir u ciklusu programiranja i provedbe.

Komisija može vršiti i strateške evaluacije.

6. REVIZIJA, FINANSIJSKA KONTROLA, MJERE ZA SUZBIJANJE PREVARA; FINANSIJSKE PRILAGODBE, PREVENTIVNE MJERE I FINANSIJSKE ISPRAVKE

6.a Revizija, finansijska kontrola i mjere za suzbijanje prevara

Poslovne knjige i operacije svih Strana uključenih u provedbu ovog programa, kao i svi ugovori i sporazumi pomoću kojih se ovaj program realizira, s jedne strane podliježu superviziji i finansijskoj kontroli Europske komisije (uključujući Europski ured za borbu protiv prevara), koja po vlastitom nahođenju može vršiti provjere bilo sama ili posredstvom vanjskog revizora i, s druge strane, revizijama Europskog suda revizora. To uključuje mjere kao što su prethodne verifikacije postupka javnog nadmetanja i dodjeljivanja ugovora koje vrši Delegacija EU-a u državi korisnici.

Kako bi se obezbijedila učinkovita zaštita finansijskih interesa Europske unije, Europska komisija (uključujući Europski ured za borbu protiv prevara) može vršiti provjere na licu mjesta i kontrole u skladu s procedurama predviđenima u Uredbi Vijeća (EC, Euratom), 2185/96³.

Gore opisane kontrole i revizije primjenjuju se na sve izvođače, podizvođače i korisnike grantova koji su primili sredstva EU-a.

6.b Finansijske prilagodbe

Za decentralizirane projekte nacionalni dužnosnik za ovjeravanje koji u prvoj instanci snosi odgovornost za ispitivanje svih nepravilnosti, vrši finansijske prilagodbe kada otkrije nepravilnosti ili nemar u vezi s provedbom ovog programa, storniranjem svih dijelova pomoći EU-a. Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje uzima u obzir karakter i ozbiljnost nepravilnosti i finansijskog gubitka za pomoć EU-a.

U slučaju nepravilnosti, uključujući nemar i prevaru, nacionalni dužnosnik za ovjeravanje vrši povrat pomoći EU-a isplaćene Korisniku u skladu s nacionalnim procedurama za povrat.

³ SL L 292; 15.11.1996; str. 2

6.c Revizorski trag

Za decentralizirane projekte nacionalni dužnosnik za ovjeravanje obezbjeđuje dostupnost svih relevantnih informacija kako bi se uvijek imao na raspolaganju dovoljno detaljan revizorski trag. Te informacije uključuju materijalne dokaze o odobravanju zahtjeva za isplatu, o knjigovodstvenoj obradi i isplati po takvim zahtjevima i o postupanju s avansima, garancijama i dugovanjima.

6.d Preventivne mjere

Za decentralizirane projekte Korisnici obezbjeđuju ispitivanje i učinkovitu obradu predmeta moguće prevare i nepravilnosti, i obezbjeđuju funkcioniranje mehanizma kontrole i izvještavanja koji je ekvivalentan mehanizmu predviđenom u Uredbi Komisije br. 1828/2006⁴. O svim sumnjivim ili stvarnim slučajevima prevare i nepravilnosti, kao i o svim mjerama poduzetim u vezi s njima, službe Europske komisije moraju biti informirane bez odlaganja. Ukoliko nema sumnjivih ili stvarnih slučajeva prevare ili nepravilnosti o kojima bi se podnio izvještaj, Korisnik o toj činjenici izvještava Europsku komisiju dva mjeseca nakon kraja svakog kvartala.

Nepravilnost znači svako kršenje odredbe važećih pravila i ugovora, kao rezultat činjenja ili propusta ekonomskog operatera koje je, ili bi, utjecalo na prejudiciranje općeg budžeta Europske unije, zaračunavanjem neopravdane stavke rashoda u općem budžetu.

Prevara znači svaki hotimičan čin ili propust u vezi sa: korištenjem ili iznošenjem lažnih, netačnih ili nepotpunih izjava ili dokumenata, što dovodi do otuđenja ili pogrešnog zadržavanja sredstava iz općeg budžeta Europske unije ili budžeta kojima upravlja Europska unija ili kojima se upravlja u njeno ime; neobjavljivanje informacija čime se krši konkretna obaveza s jednakim učinkom; pogrešna primjena tih sredstava u svrhe koje se razlikuju od onih za koje su prvobitno odobrena.

Korisnik poduzima sve odgovarajuće mjere da spriječi i suprotstavi se aktivnim i pasivnim koruptivnim radnjama u bilo kojoj fazi procedure nabavke ili dodjele granta, kao i tokom provedbe odgovarajućih ugovora.

Aktivna korupcija se definira kao promišljena radnja onoga koji obećava ili daje, direktno ili preko posrednika, korist bilo koje vrste zaposleniku za njega samoga ili za treću stranu kako bi djelovao ili kako bi se suzdržao od djelovanja u skladu s njegovom dužnošću ili vršenjem funkcija čime se krše njegove službene dužnosti na način koji šteti ili će vjerovatno nanijeti štetu finansijskim interesima Europske unije.

⁴ SL L371; 27.12.2006, str. 1

Pasivna korupcija se definira kao promišljena radnja zaposlenika koji, izravno ili preko posrednika, zahtijeva ili prima koristi bilo koje vrste za njega samoga ili za treću stranu, ili koji prihvaća obećanje za dobijanje takve koristi, kako bi djelovao ili kako bi se suzdržao od djelovanja u skladu sa svojom dužnošću ili vršenjem funkcija čime krši svoje službene dužnosti na način koji šteti ili će vjerovatno nanijeti štetu finansijskim interesima Europske unije.

Organi Korisnika, uključujući osoblje odgovorno za provedbu ovoga programa, također se obavezuje da poduzme sve moguće mjere opreza koje su neophodne za izbjegavanje svakog rizika od sukoba interesa, i odmah izvještava Europsku uniju o bilo kakvom sukobu interesa ili nekoj situaciji koja bi mogla dovesti do nekog takvog sukoba.

6.e Finansijske ispravke

Za decentralizirane projekte, da bi se obezbijedilo korištenje sredstava u skladu s važećim propisima, Europska komisija primjenjuje procedure za provjeru poslovnih knjiga ili mehanizme za finansijske ispravke, sukladno Članu 53.c (2) Finansijske uredbe, na način detaljno prikazan u Okvirnom ugovoru zaključenom između Europske komisije i Korisnika.

Finansijske ispravke mogu nastati iz sljedećeg:

- (i) utvrđivanja konkretne nepravilnosti, uključujući prevaru; ili
- (ii) utvrđivanja slabosti ili manjkavosti u Korisnikovim sistemima za upravljanje i kontrolu.

Ukoliko Europska komisija zaključi da su rashodi u okviru ovog programa nastali kršenjem važećih propisa, odlučit će koji iznosi trebaju biti isključeni iz finansiranja od strane EU-a.

Izračun i utvrđivanje bilo koje takve ispravke, te relevantne povrate vrši Europska komisija na temelju kriterija i procedura predviđenih u Provedbenoj uredbi o programu IPA-e.

7. NESUPSTANTIVNE PRENAMJENE SREDSTAVA

Dužnosnik Komisije za ovjeravanje delegiranjem (AOD) ili dužnosnik Komisije za ovjeravanje poddelegiranjem (AOSD), u skladu s ovlaštenjima koja na njega prenosi AOD, u skladu s načelima dobrog finansijskog upravljanja, može poduzeti nesupstantivne prenamjene sredstava bez potrebe za izmijenjenom i dopunjenom odlukom o finansiranju. U tom kontekstu kumulativne prenamjene koje ne prelaze 20% ukupnog iznosa alociranog za Program, koje podliježu ograničenju od 4 miliona eura, ne smatraju se supstantivnima, s time da one ne utječu

na prirodu i ciljeve Programa. IPA-in Odbor mora biti obaviješten o prethodno navedenim prenamjenama sredstava.

8. OGRANIČENE PROMJENE

Ograničene promjene u provedbi ovog programa koje utječu na osnovne elemente navedene u Članu 90. Provedbenih pravila uz Finansijsku uredbu, koje su indikativne prirode⁵ može poduzeti dužnosnik Europske komisije za ovjeravanje delegiranjem (AOD), ili dužnosnik Europske komisije za ovjeravanje poddelegiranjem (AOSD), u skladu s ovlaštenjima koje na njega prenosi AOD, u skladu s načelima dobrog finansijskog upravljanja bez potrebe za izmijenjenom i dopunjenom odlukom o finansiranju.

⁵ Ovi bitni elementi su indikativne prirode, u slučaju grantova, indikativni iznos poziva na dostavljanje prijedloga, a u slučaju nabavke, indikativni broj i vrsta predviđenih ugovora i indikativni vremenski okvir za pokretanje procedura nabavke.

Sažetak projekta br. 2

1. Identifikacija

Naziv projekta	Daljnje jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa za radijacijsku i nuklearnu sigurnost u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji, te Kosovu*
CRIS – Broj odluke	2011/023-384
Projekat br.	2
MIPD - šifra sektora	5. Energija (Multikorisnički višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD) – 5. Transport i energija, infrastruktura, uključujući nuklearnu sigurnost)
ELARG – statistička šifra	03.64 – nuklearna sigurnost
DAC –šifra sektora	23064
Ukupna cijena (bez PDV-a)²	3,150,000 EUR
Učešće EU-a	3,150,000 EUR
Odgovorna Delegacija EU-a/Nadležna jedinica	Jedinica D3 – Regionalni programi, GD za proširenje
Način upravljanja	Centralizirano
Modalitet provedbe	Projekat
Vrsta provedbe projekta	Bilateralno
Korisničke zone/Korisnici	Albanija, Bosna i Hercegovina, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Crna Gora, Srbija i Kosovo
Posljednji rok za zaključivanje ugovora	26. juna 2015. godine
Posljednji rok za izvršenje ugovora	26. juna 2018. godine
Posljednji rok za isplatu	26. juna 2019. godine

* Ova oznaka ne prejudicira status Kosova i u skladu je s Rezolucijom UNSCR-a 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde u vezi sa kosovskom deklaracijom o nezavisnosti.

2. Opći cilj i svrha projekta

2.1 Opći cilj

Doprinijeti boljoj zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu, kroz jačanje tehničkih kapaciteta njihovih regulatornih agencija za radijacionu i nuklearnu sigurnost.

2.2 Svrha projekta

Svrha projekta je daljnji doprinos inkorporiranju pravne stečevine EU-a (*acquis*) u nacionalne propise u oblasti sigurnosti i zaštite od zračenja, i usklađivanje funkcioniranja regulatornih agencija za radijacionu i nuklearnu sigurnost iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Crne Gore, Srbije i Kosova, i ekvivalentnih organizacija u EU-u.

2.3 Povezanost s AP-om/NPAA-om/EP-om/SAA-om

- Sektorske politike europskog/pristupnog partnerstva (AP) s Bosnom i Hercegovinom (2006/55/EC) i Crnom Gorom (2007/49/EC) ukazuju na jačanje administrativnih kapaciteta i usklađivanje zakonskih propisa sa pravnom stečevinom EU-a (*acquis*).
- Sektorske politike europskog/pristupnog partnerstva (AP) s Albanijom (2006/54/EC), Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom (2006/57/EC), Srbijom (2006/56/EC) i Kosovom (2006/56/EC) ukazuju na jačanje administrativnih kapaciteta i usklađivanje zakonskih propisa sa pravnom stečevinom EU-a (*acquis*).
- Član 107. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) zaključen između Europske unije i Albanije posebno se poziva na pravnu stečevinu Europske unije (*acquis*) u oblasti nuklearne sigurnosti.
- U Odluci Vijeća od 22. januara 2007. godine o načelima, prioritetima i uslovima europskog partnerstva s Crnom Gorom naglašava se potreba za „uspostavom regulatornog organa i usvajenjem odgovarajućih zakonskih propisa u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja“.
- Članom 103. SAA-a (26. marta 2001. godine), zaključenog s Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom, zahtijeva se jačanje nuklearne sigurnosti.
- U mišljenju Komisije o zahtjevu Albanije za članstvo u Europskoj uniji, izneseno 2010. godine, navodi se da je „regulatorni organ slab i da će biti potrebni značajni finansijski i ljudski resursi za njegovu izgradnju u cilju uspostave, provedbe i učinkovitog provođenja zakonskih propisa prema međunarodnim standardima i pravnoj stečevini Euratoma, uključujući Direktivu o nuklearnoj sigurnosti iz 2009. godine. Aranžmani za informiranje javnosti su nepotpuni. Potrebno je aktivirati program praćenja zračenja u okolišu. Konačno, bit će potrebne mjere kojima se garantira finansijska nezavisnost regulatornog organa od Ministarstva zdravstva“.
- U Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine naglašava se da se „još ne provodi Zakon o radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti Bosne i Hercegovine iz 2007. godine. Pored toga, još je daleko ostvarivanje pune usklađenosti nacionalnog zakonodavstva i zakonskih

propisa iz oblasti nuklearne zaštite s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*). Državna regulatorna agencija za radijacionu i nuklearnu sigurnost jedva da je počela s radom 2009. godine, nakon imenovanja direktora i regionalnog zamjenika direktora.“

- U Izvještaju o napretku Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije iz 2010. godine naglašava se da je „Direkcija za radijacionu sigurnost (DRS) donijela nekoliko provedbenih propisa. Međutim, njihovu usklađenost s pravnom stečevinom EU-a još uvijek treba provjeriti. Administrativni kapaciteti DRS-a su prihvatljivi, iako je potrebno dodatno osoblje kako bi se DRS-u omogućilo ispunjavanje svih njegovih zadataka. Licenciranje skladišnog prostora za radioaktivni otpad ključno je pitanje za garantiranje upravljanja sigurnošću radioaktivnog otpada u zemlji. To bi trebalo izvršiti potpuno u skladu s pravnom stečevinom EU-a koja se odnosi na procjenu utjecaja na okoliš. Potrebno je utvrditi kriterije za definiranje organizacije za tehničku podršku, kako bi se DRS-u omogućilo da primi stručnu pomoć, ne samo u oblasti procjene sigurnosti objekata u kompleksu. Treba izraditi nacionalni plan za vanredne situacije. Potrebno je organizirati obuku iz oblasti zaštite od zračenja. Još uvijek nije osigurana finansijska nezavisnost Direkcije.“
- U Izvještaju o napretku Kosova iz 2010. godine navodi se da je „u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u februaru usvojen Zakon o zaštiti od neionizirajućeg zračenja, ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti. Njime se propisuje da Ministarstvo okoliša i prostornog uređenja treba uspostaviti agenciju za zaštitu od zračenja. To još nije ostvareno. Pored toga, Zakon je veoma uopćen; stoga još nije pokrenuta transpozicija pravne stečevine (*acquis*) EU-a o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u nacionalno zakonodavstvo i zakonske propise iz oblasti nuklearne zaštite“. U međuvremenu je, u junu 2012. godine, usvojen novi zakon o uspostavi Kosovske agencije za zaštitu od zračenja i nuklearnu sigurnost (KAZZNS), kojim se definišu položaj, dužnosti i odgovornosti KAZZNS-a koji je formiran u okviru Kabineta premijera. U Izvještaju o napretku Kosova iz 2013. godine se navodi da „u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja, Kosovo usvaja okvirni zakon kako bi se pripremio za provedbu pravne stečevine EU-a o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja. Agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu sigurnost treba povećati svoje kapacitete za donošenje regulatornih mjera, te angažirati više osoblja. Treba odrediti prostor za skladištenje radioaktivnog otpada. Ne postoji nadležna organizacija za upravljanje radioaktivnim otpadom... Potrebno je nastaviti s usklađivanjem i sa provedbom.... pravne stečevine EU-a za nuklearnu sigurnost i zaštitu od zračenja.... Kosovo treba ojačati svoje institucionalne kapacitete u oblasti.... nuklearne sigurnosti....“ Kosovo je počelo pregovore za sklapanje SAA-a u oktobru 2013. godine. Stoga je Kosovo u procesu harmoniziranja zakonodavstva i zakonskih propisa s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*) i drugim međunarodnim pravnim instrumentima. U međuvremenu je KAZZNS uspjela angažirati 3 nova zaposlenika i, početkom 2014. godine, preseliti u nove prostorije. Njeni kapaciteti za regulatorne mjere ojačat će primjenom projekta EuropeAid/133749/C/SER/XK, pod nazivom „Podrška zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti na Kosovu“, kojeg finansira EU i kojim upravlja

Europski ured na Kosovu, a čija provedba je počela u decembru 2013. godine i treba da traje 18 mjeseci.

- U Izvještaju o napretku Crne Gore iz 2009. godine navodi se da je „Zakon o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja“ usvojen u augustu 2009. godine. U okviru Agencije za zaštitu okoliša je formiran regulatorni organ nadležan za zaštitu od ionizirajućeg zračenja. Međutim, za usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*), potrebno je poboljšanje regulatorne infrastrukture i povećanje njenih tehničkih kapaciteta.
- U Izvještaju o napretku Srbije iz 2010. godine, precizira se da je „zakonodavstvo i radne procedure u oblasti nuklearne zaštite potrebno revidirati u cilju usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*). Da bi Regulatorna agencija za nuklearnu zaštitu (SRPNA) pravilno funkcionirala, potrebno je uspostaviti radne procedure, odgovarajući sistem upošljavanja i tehnička sredstva. Treba jasno definirati odgovornost za kontrolu i operativni budžet za Agenciju.

2.4 Povezanost s MIPD-om

U Multikorisničkom višegodišnjem indikativnom planskom dokumentu (MIPD za period 2011–2013.¹, navodi se sljedeće:

„Sektorski ciljevi podrške EU-a u naredne tri godine

U pogledu nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja, pomoć za višekorisnički program u okviru IPA-ine komponente imat će za cilj jačanje kapaciteta nacionalnih regulatornih organa koji se bave pitanjima nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja, čime se smanjuju radiološke prijetnje za javnost, povezane s radioaktivnim materijalima i otpadom, te upotrebom uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje.“

2.5 Pokazatelji

U vezi s pitanjem nuklearne sigurnosti, podrška u ovoj oblasti rezultirat će transpozicijom relevantne pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo svih Korisnika. Pored toga, postojat će uslovi za odgovarajuće rukovanje radioaktivnim materijalom i otpadom i njihovo skladištenje.

Kako bi se ostvarili gore navedeni sektorski ciljevi, radnje predviđene u ovom sektoru imat će za cilj postizanje sljedećeg:

- „Tehnički kapaciteti nacionalnih regulatornih agencija su povećani tako da budu u skladu s pravnom stečevinom EU-a i propisima o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja“.

Pored toga, Multikorisnički višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD u okviru IPA-ine komponente za period 2009–2011.², tačka 2.3.3.11 – Nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja, među svojim glavnim ciljevima sadrži „jačanje stručnog znanja i administrativnih kapaciteta nacionalnih organa za pitanja sigurnosti od zračenja i drugih relevantnih javnih organizacija“.

¹ C(2011)4179 od 20.6.2011.

² C(2011)4179 od 20.6.2011.

Stoga je regionalni projekat koji će omogućiti jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa Korisnika u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u cijelosti usklađen s ciljevima MIPD-a.

3. Opis projekta

3.1 Historija i opravdanost

Korisnici su u konačnici obavezni da u svoja nacionalna zakonodavstva i zakonske propise prenesu Euratomove direktive koje posebno sadrže uslove u vezi s upotrebom radionuklida za brojne primjene u medicinskom sektoru i industriji. To podrazumijeva da su regulatorni organi svih Korisnika u funkciji.

U 2009/2010. godini izvršeno je procjenjivanje infrastrukture Korisnika putem projekta finansiranog iz sredstava programa IPA 2007, pod nazivom „Procjena regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“. Ovaj projekat obuhvaća analizu propusta, kojom se naglašavaju regulatorni aspekti koje kratkoročno i srednjoročno treba poboljšati. Zaključci ovoga projekta čine tehnički temelj tekućeg projekta.

Procjena stepena transpozicije pravne stečevine EU-a u nacionalna zakonodavstva i zakonske propise Bosne i Hercegovine i Crne Gore predmetom je regionalnog projekta IPA 2008 o „Jačanju tehničkih kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu zaštitu u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“. Ne očekuje se 100% prijenos pravne stečevine EU-a kroz ovaj projekat. Stoga je okončanje transpozicionih aktivnosti važan cilj ovog projekta.

Situacija u vezi s regulatornim organima u korisničkim zemljama mogla bi se opisati na sljedeći način:

Albanija

Komisija za zaštitu od zračenja (RPC) je regulatorni organ. On posebno odobrava propise, smjernice i kodekse rada, nastavlja s provođenjem propisa o zaštiti od zračenja, te izdaje dozvole korisnicima radionuklida. RPC također definira strukturu svoga izvršnog ureda pod nazivom Ured za zaštitu od zračenja (RPO). Za RPC radi petnaest članova iz nekoliko organizacija, koji nisu stalni. Ministar zdravstva je predsjedavajući RPC-a. Sekretar RPC-a je predsjedavajući RPO-a.

RPO je nadležan za brojna tehnička pitanja (utvrđivanje zaliha zatvorenih radioaktivnih izvora, dozimetrijska kontrola, izrada novih zakona i propisa, kontrole, itd.). Albanija je dosta postigla u vezi s transpozicijom pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo i zakonske propise, međutim, čini se da je u velikom broju posebnih oblasti potrebna pomoć izvana.

Niže navedeno je naglašeno u projektu finansiranom u okviru IPA 2007, pod nazivom „Procjena regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“ (zvještaj o analizi propusta), odnosno:

- Usavršavanje sistema za upravljanje kvalitetom u skladu s međunarodnom praksom (srednji prioritet);
- Izrada procedura za izdavanje dozvola za instalacije, odnosno, objekte za skladištenje radioaktivnog otpada (visoki prioritet);
- Razvijanje carinskih procedura za bavljenje nezakonitom trgovinom i paketima koji sadrže radioaktivni materijal (visoki prioritet);
- Odgovornosti i postupak donošenja odluka u vanrednim situacijama (srednji prioritet);
- Izrada nedostajućih propisa (visoki prioritet).

Bosna i Hercegovina

Državna regulatorna agencija za radijacionu i nuklearnu sigurnost (DRARNS) je nezavisni regulatorni organ uspostavljen prema zakonu u novembru 2007. godine, koji treba imati 34 zaposlenika. U DRARNS-u trenutno radi samo 18 lica, a najviše 10 njih posjeduje stvarno znanje iz oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti.

Godišnji operativni budžet DRARNS-a iznosi približno 480.000,00 EUR, što je nedovoljno, kada se uzmu u obzir obaveze Bosne i Hercegovine u pogledu međunarodnih konvencija o nuklearnoj i radijacionoj sigurnosti, i transpozicije i provedbe Euratomovih direktiva i procedura. Nema dovoljno znanja o novim tehnologijama izvora ionizirajućeg zračenja i determinističkim i stohastičkim stvarnim opasnostima od ionizirajućih izvora s kojima se izloženi radnici upoznaju kroza sistem obrazovanja. Populacija koja može biti izložena izvorima ionizirajućeg zračenja je nedovoljno informirana o opasnostima ionizirajućeg zračenja.

Nadalje, zbog ekonomske krize u zemlji, Vijeće ministara BiH donijelo je uredbu kojom se zabranjuje povećanje budžeta i osoblja u institucijama državne administracije u naredne tri godine.

DRARNS trenutno nailazi na poteškoće u angažiranju osoblja koje posjeduje znanje iz oblasti zaštite od zračenja.

Donošenje novih propisa potpuno usklađenih s pravnom stečevinom EU-a u završnoj je fazi.

Pored zakona iz 2007. godine, najvažniji dokument u pogledu regulatorne aktivnosti je „Politika sigurnosti izvora ionizirajućeg zračenja u Bosni i Hercegovini“, koju je izradila DRARNS, a donijelo Vijeće ministara BiH.

Do marta 2014. godine, DRARNS je izdala 11 pravilnika. To su:

- Pravilnik o notifikaciji i autorizaciji djelatnosti sa izvorima ionizirajućih zračenja (2010.);
- Pravilnik o uslovima za saobraćaj i korištenje izvora ionizirajućeg zračenja (2010.);
- Pravilnik o inspekcijom nadzoru u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti (2010.);
- Pravilnik o zaštiti od ionizirajućeg zračenja kod medicinske ekspozicije (2011.);
- Pravilnik o zaštiti od zračenja kod profesionalne ekspozicije i ekspozicije stanovništva (2011.);
- Pravilnik o kategorizaciji radijacionih prijetnji (2011.);
- Pravilnik o zdravstvenom nadzoru lica profesionalno izloženih ionizirajućem zračenju i autorizaciji tehničkog servisa za zdravstveni nadzor profesionalno izloženih lica (2011.);

- Pravilnik o kontroli zatvorenih radioaktivnih izvora visoke aktivnosti i izvora nepoznatog vlasnika (2012.);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencija pravnih lica koje obavljaju djelatnost sa izvorima ionizirajućih zračenja (2012.);
- Pravilnik o sigurnosti transporta radioaktivnih materijala (2012.);
- Pravilnik o sigurnosti nuklearnih materijala i radioaktivnih izvora (2013.).

DRARNS je izradila, a Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo „Strategiju za upravljanje radioaktivnim otpadom“ (2013. godine). Nadalje, Pravilnik o upravljanju radioaktivnim otpadom kojim se strategija detaljnije definira, je u formi nacрта.

Niže navedeni pravilnici koji pokrivaju oblast nadgledanja okoliša, također su u formi nacрта:

- Pravilnik o monitoringu radioaktivnosti u okolišu Bosne i Hercegovine;
- Pravilnik o granicama sadržaja radionuklida u hrani, lijekovima, robi opće namjene, građevnim materijalima i drugoj robi.

DRARNS je sastavila Plan reagiranja u situacijama vanrednog izlaganja zračenju (Državni akcioni plan za zaštitu stanovništva od ionizirajućeg zračenja u vanrednim situacijama, nuklearnoj nesreći ili pojavi nuklearne štete). Plan je prošao postupak javne rasprave, pregledale su ga sve profesionalne institucije i trenutno je u postupku usvajanja od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Pored gore navedenih pravilnika, DRARNS je u svrhu radijacione sigurnosti Korisnika od ionizirajućeg zračenja (profesionalno izložene osobe, bolesnici i stanovništvo) izdala nekoliko uputstava koja nisu zakonski obavezujuća ali predstavljaju značajne smjernice za osobe koje na bilo koji način dođu u dodir s izvorima ionizirajućeg zračenja. Radi se o sljedećim dokumentima:

- Vodič za izradu programa za zaštitu od zračenja u radiodijagnostici i Vodič za izradu programa za zaštitu od zračenja u stomatološkim ordinacijama;
- Vodič za zaštitu od zračenja profesionalno izloženih lica, trudnica i dojilja;
- Vodič za klasifikaciju kontroliranih i nadgledanih zona i kategorizaciju profesionalno izloženih lica, učenika, lica na obuci i studenata;
- Vodič za postupanje prilikom pronalaska radioaktivnih izvora nepoznatog vlasnika.

Objavljeni i trenutno izrađeni pravilnici i drugi pravni dokumenti obuhvatit će široki spektar aktivnosti i prakse u BiH u sadašnjosti i doglednoj budućnosti. Objavljeni pravilnici omogućuju regulatornom organu provedbu nacionalnog programa regulatorne kontrole.

Prije objavljivanja novih pravilnika i propisa, potrebno je pribaviti odobrenje Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine, u smislu usklađenosti tih propisa s evropskim direktivama. Stepem transpozicije važećeg regulatornog okvira procjenjuje se kroz gore navedeni IPA 2008 regionalni projekat o regulatornoj pomoći kojim upravlja IAEA, ali novoobjavljeni propisi nisu obuhvaćeni ovom procjenom.

Jedna od najvažnijih aktivnosti DRARNS-a u periodu od njenog osnivanja, jeste izvršavanje obaveza koje je Bosna i Hercegovina preuzela prema međunarodnim konvencijama i bilateralnim sporazumima u ovoj oblasti. Bosna i Hercegovina je ugovorna strana većine značajnih međunarodnih pravnih instrumenata.

Među ostalim regulatornim temama koje kratkoročno treba obraditi putem vanjske pomoći, važnu ulogu igraju procedure za osiguravanje kvaliteta/kontrolu kvaliteta (QA/QC) za uređaje koji proizvode ionizirajuće zračenje, te njihova kalibracija. Dio projekta se odnosi na informiranje javnosti o opasnostima upotrebe uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje i od nepoznatih izvora. Konačno, budući je DRARNS prilično mlada organizacija, čini se da treba procijeniti njeno funkcioniranje i raspodjelu odgovornosti, kako bi mogla djelovati na sličan način kao i njena ekvivalentna organizacija u EU-u.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija

Direkcija za radijacionu sigurnost (DRS) – kao regulator nuklearne sigurnosti – zvanično je uspostavljena 5. maja 2005. godine na temelju „Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti“, koji je usvojen 2002. godine. DRS odgovara direktno Vladi. Glavni zadaci DRS-a obuhvaćaju pripremu relevantnog zakonodavstva i zakonskih propisa, odobravanje aktivnosti koje obuhvaćaju upotrebu radionuklida i nastavak kontrola, te druge zadatke propisane Zakonom.

U protekle četiri godine je u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji izvršen značajan broj regulatornih aktivnosti. Vrlo je vjerovatno da je većina pravne stečevine EU-a (*acquis*) već prenesena u zakonodavstvo i zakonske propise Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije.

Preostale regulatorne teme koje tek treba obraditi odnose se na medicinsku ekspoziciju, prije svega u vezi sa skorašnjim instaliranjem uređaja PET/CT-a u Institutu za nuklearnu medicinu u Štipu, uspostavljanje mjera za osiguravanje kvaliteta/kontrolu kvaliteta (QA/QC) za uređaje koji proizvode ionizirajuće zračenje u bolnicama, pripravnost za vanredne situacije i reagiranje na njih, te monitoring okoliša.

Treba napomenuti da je licenciranje kapaciteta koji proizvode ionizirajuće zračenje i smanjivanje medicinske ekspozicije u skladu s Direktivom Vijeća Euratom br. 97/43 (uspostavljanje mjera za QA/QC) ocijenjeno kao visoki prioritet u projektu finansiranom iz komponente IPA 2007, pod nazivom „Procjena regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“ (izvještaj o analizi propusta).

Također treba pokrenuti aktivnosti u vezi s upravljanjem radioaktivnim otpadom u pogledu kojeg su u zakonodavstvu i zakonskim propisima utvrđene brojne praznine u okviru projekta iz komponente IPA 2009, pod nazivom „Upravljanje zatvorenim radioaktivnim izvorima, uključujući gromobrane: dio regulatorne pomoći“. Te praznine se uglavnom odnose na licenciranje kapaciteta za upravljanje radioaktivnim otpadom i na odredbe o finansiranju, što je dovelo do preporuka za izmjenu/poboljšanje postojećeg zakonodavstva i zakonskih propisa.

Kosovo

Kosovski Parlament je 2010. godine donio novi zakon o zaštiti od neionizirajućeg i ionizirajućeg zračenja i o nuklearnoj sigurnosti. Ovim zakonom se Ministarstvu za okoliš i prostorno uređenje (MOPU) dodjeljuje uloga regulatora nuklearne sigurnosti. MOPU je radio na regulatornim pitanjima uz angažman veoma ograničenog broja stručnjaka i nije posjedovao tehničke kapacitete za transpoziciju pravne stečevine EU-a (*acquis*) u njihovo zakonodavstvo i zakonske propise. MOPU je u junu 2011. godine formirao i vodio Agenciju za zaštitu od radijacije Kosova (AZRK).

U 2012. godini usvojen je „Zakon o Agenciji za zaštitu od radijacije i nuklearnu sigurnost Kosova“ (Zakon br. 04/L-067), kojim se definiraju status, dužnosti i obaveze kosovske Agencije za zaštitu od radijacije i nuklearnu sigurnost (KAZRNS)¹, koja je uspostavljena u okviru Kabineta premijera. Stoga će KAZRNS biti sljedeći organ koji će se baviti izradom novih dijelova zakonodavstva i zakonskih propisa u skladu s pravnom stečevinom EU-a. Iako se očekuje pomoć kroz već spomenuti regionalni projekat IPA 2008 i projekat EuropeAid/133749/C/SER/XK pod nazivom „Pomoć u zaštiti od zračenja i nuklearna sigurnost na Kosovu“, projekat koji finansira EU i kojim upravlja Ured EU-a na Kosovu, čija provedba je počela u decembru 2013. godine i koji treba trajati 18 mjeseci (IPA 2013 Kosovo), za punu transpoziciju bit će potrebna dodatna pomoć. Drugo važno pitanje je procjena infrastrukture KAZRNS-a, koju će svakako trebati poboljšati. KAZRNS je prešla u nove prostorije 2014. godine, ali ima tek osnovnu opremu, a infrastruktura za obavljanje regulatornih funkcija, uključujući kontrolu i monitoring zračenja praktično ne postoji. Treba napomenuti da je regulatorna pomoć KAZRNS-u u vezi s upravljanjem radioaktivnim otpadom dio projekta finansiranog iz komponente IPA 2009, pod nazivom „Upravljanje zatvorenim radioaktivnim izvorima, uključujući radioaktivne gromobrane“ pružila korisni temelj za buduće upravljanje radioaktivnim otpadom (RO). KAZRNS je izradila novi zakon o zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti, koji je u početnoj fazi postupka usvajanja.

Projektom finansiranim iz sredstava programa IPA 2007, pod nazivom „Procjena regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“ (izvještaj o analizi propusta), utvrđen je veliki broj oblasti visokog prioriteta za koje treba dodijeliti regulatornu pomoć izvana, odnosno:

- Priprema administrativne strukture za AZRK (organogram, popunjavanje osobljem, opis poslova, interna pravila i procedure, itd.);
- Sačinjavanje pravilnika potpuno usklađenih s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*).

Ovaj projekat ima za cilj pružanje regulatorne pomoći u svakoj od navedenih oblasti visokog prioriteta.

Crna Gora

Nacionalni regulatorni organ za sigurnost od zračenja, upravljanje radioaktivnim otpadom, uključujući zaštitu od zračenja, formiran je u okviru tri regulatorna organa: Ministarstva održivog razvoja i turizma (MORT), Agencije za zaštitu životne sredine, Ministarstva unutrašnjih poslova i Direkcije za inspekcioni nadzor.

Prema Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“, br. 05/12, 25/12, 61/12), Ministarstvo za održivi razvoj i turizam se, između ostalog, bavi razvijanjem politike, te zakonodavstvom i zakonskim propisima u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti, i upravljanjem radioaktivnim otpadom. Pored toga, nadležno je za međunarodnu saradnju, zaključivanje međunarodnih sporazuma, monitoring međunarodnih standarda, pregovore, koordinaciju i provedbu međunarodnih konvencija i sporazuma, praćenje procesa pristupanja EU-u, usklađivanje s međunarodnim standardima, propisima i preporukama, itd.

Zakon o životnoj sredini („Službeni list Crne Gore“, br. 48/08 od 11. augusta 2008., 40/10 od 22. jula 2010.), *Zakon o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti* („Službeni list Crne Gore“, br. 56/09) i *Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave* propisuju da stručne i s njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od zračenja i radijacione sigurnosti vrši Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS), nadležni izvršni organ odgovoran za provedbu politike i zakonodavstva i zakonskih propisa koje pripremi Ministarstvo održivog razvoja i turizma

(izdavanje dozvola, monitoring radioaktivnosti, informiranje javnosti o rezultatima monitoringa). U pogledu međunarodnih standarda i preporuka Europske komisije i Međunarodne agencije za atomsku energiju, Crna Gora je izrazila snažnu političku volju i, u okviru Strategije za zaštitu od ionizirajućeg zračenja, sigurnosti od zračenja i upravljanje radioaktivnim otpadom, kao prioritet naglasila uspostavljanje posebnog odjeljenja u okviru Agencije za zaštitu životne sredine, koje će se baviti praćenjem radioaktivnosti, izdavanjem dozvola i pitanjima u vezi sa zaštitom od ionizirajućeg zračenja, nuklearnom i radijacionom sigurnosti, upravljanjem radioaktivnim otpadom, uklanjanjem radioaktivnog materijala, hitnim intervencijama u slučaju radijacione nesreće, odgovornostima u slučajevima nuklearne štete i mjerama zaštite, tekomunikacijom sa stanovništvom i regulatornim organima drugih država. Neposredno nakon što je Vlada usvojila Strategiju, 22. septembra 2011. godine u okviru Agencije za zaštitu životne sredine formirano je Odjeljenje za zaštitu od ionizirajućeg zračenja i radijacionu sigurnost.

U skladu s članom 50. *Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave* ("Službeni list Crne Gore", br. 05/12, 25/12, 61/12), ministarstva vrše nadzor nad zakonitošću i učinkovitošću rada upravnih organa. Ministarstvo suspendira akte donesene izvan upravne procedure kada su u suprotnosti sa zakonom i drugim propisima i preporučuje Vladi da ih ukine ili poništi; daje prijedloge za imenovanja i razrješenja rukovodilaca upravnog organa nad čijim aktivnostima ministarstvo vrši nadzor; zahtijeva izvještaje i informacije o određenim pitanjima u okviru aktivnosti za koje je nadležan upravni organ; izdaje profesionalna uputstva, pojašnjenja, instrukcije i savjete za provedbu propisa u nadležnosti administrativnog organa, itd.

U vezi s mogućim ulaganjem žalbe u upravnom postupku, Zakon o općem upravnom postupku („Službeni list Crne Gore“, br. 60/03, 73/10, 32/11) u članu 219. propisuje da svako lice ili organizacija čije pravo je prekršeno odlukom prvostepenog organa (u ovom slučaju, Agencije za zaštitu životne sredine), može podnijeti žalbu drugostepenom organu (Ministarstvo održivog razvoja i turizma) u roku od 15 dana od datuma donošenja odluke. Žalba je uobičajeni pravni lijek kojim se pokreće drugostepeni upravni postupak kao proces kontrole rada prvostepenog organa. Bez žalbe, ova vrsta kontrole ne postoji, jer drugostepeni postupak ne može biti pokrenut ili proveden po službenoj dužnosti. Radi se o zakonu koji regulira opći upravni postupak i, ukoliko posebni zakonski propisi u oblasti okoliša ne reguliraju ova pitanja, odredbe ovoga zakona se na odgovarajući način primjenjuju na proces odlučivanja.

Ministarstvo unutrašnjih poslova u svom sastavu ima i Direkciju za vanredne situacije koja, putem Sektora za upravljanje rizikom, izgrađuje bazu podataka o opasnim tvarima na temelju odredaba *Zakona o prijevozu opasnih materija* („Službeni list Crne Gore“, br.05/08), koji propisuje da je Ministarstvo unutrašnjih poslova nadležno za izdavanje saglasnosti za prijevoz radioaktivnih materijala, koja se podnosi AZŽS-i koja izdaje dozvolu za prijevoz materijala iz klase 7. U slučaju nesreće koja može dovesti do vanredne situacije u zemlji, nadležno ministarstvo je Ministarstvo unutrašnjih poslova koje uspostavlja Nacionalni tim za koordinaciju i usvaja Nacionalni plan rada u slučaju radiološke nesreće (2010.).

Pored gore navedenih institucija, izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji i načinu rada državne uprave i izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijom nadzoru („Službeni list Crne Gore“, br. 39/03, 76/09 i 57/11), definirano je da inspekciju i prinudno provođenje vrši Direkcija za inspekcioni nadzor (DIN), kao četvrti regulatorni organ u ovoj oblasti u Crnoj Gori (inspekcioni nadzor i prinudno provođenje).

Definirani regulatorni organi se finansiraju iz budžeta Crne Gore, koja ima programski budžet, sukladno Zakonu o budžetu („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 40/01, 44/01, 28/04, 71/05, „Službeni list Crne Gore“, br. 12/07, 73/08, 53/09, 46/10, 49/10).

Kao što je gore navedeno, za okončanje transpozicije pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo, bit će potrebna dodatna regulatorna pomoć. To je jedan od temeljnih ciljeva ovoga projekta.

Čim se utvrdi revizija Zakona, bit će potrebno uspostaviti provedbene procedure koje se odnose na odobrenje, kontrolu i provođenje. U tu svrhu, Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) i DIN moraju usavršiti postojeće provedbene procedure u skladu s novim propisima koje treba donijeti. To je drugi temeljni cilj projekta.

Treći temeljni cilj projekta odnosi se na potrebu za uspostavljanje procedura za QA/QC uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje, a koji se koriste u medicinskom sektoru.

Četvrti cilj se odnosi na informiranje javnosti o rizicima koje nose uređaji i nepoznati izvori koji proizvode ionizirajuće zračenje.

Srbija

Srpska Agencija za zaštitu od ionizirajućih zračenja i nuklearnu sigurnost (SAZIZNS) je regulatorna organizacija u Republici Srbiji od jula 2010. godine, sa nadležnostima dodijeljenim u skladu sa *Zakonom o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti* („Službeni list RS”, br. 36/09 i 93/12). Postojeća regulatorna infrastruktura u Srbiji sastoji se od 3 institucije:

- Regulatorni organ: SAZIZNS;
- Ministarstvo nadležno za zaštitu od ionizirajućeg zračenja (inspekciona kontrola nad provedbom mjera zaštite od ionizirajućeg zračenja posredstvom inspektora za zaštitu od zračenja – 5 zaposlenika);
- Ministarstvo nadležno za nuklearnu sigurnost i upravljanje radioaktivnim otpadom (inspekciona kontrola nad provedbom mjera nuklearne sigurnosti posredstvom inspektora za nuklearnu sigurnost i upravljanje radioaktivnim otpadom – 0 zaposlenika).

Kontrolu nad radom SAZIZNS-e, u smislu obavljanja aktivnosti koje su joj povjerene, vrši nadležno ministarstvo odgovorno za zaštitu od zračenja i ministarstvo odgovorno za nuklearnu sigurnost i upravljanje radioaktivnim otpadom, u skladu s propisima koji reguliraju državnu upravu.

U vezi s popunjavanjem regulatornog organa osobljem, u SAZIZNS-u trenutno rade 23 zaposlenika, dok je Vladinom odlukom iz 2011. godine odobren broj od ukupno 35 zaposlenika. Izmjenama i dopunama Zakona (br. 36/09) u 2012. godini (br.93/12), predviđeno je da se SAZIZNS finansira isključivo iz državnog budžeta, a ranije uvedeni sistem plaćanja naknada (koje su plaćali korisnici dozvola) je ukinut.

Budžet za 2013. godinu je povećan za 54% u odnosu na 2012. godinu, uz dodatno povećanje za 39% za 2014. godinu, i trenutno iznosi RSD 100.000.000 (oko EUR 800.000). U istom periodu je broj zaposlenih povećan sa 16 na 23.

SAZIZNS je do sada izradila 18 pravilnika, pokrivajući različite regulatorne aspekte iz oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti. Kako bi osigurala uslove za provedbu svoje politike u sferi zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti, kao i politike o upravljanju radioaktivnim otpadom, Vlada Srbije će, na prijedlog SAZIZNS-a, usvojiti sljedeće:

1. Program radijacione sigurnosti (trenutni status: dokument izrađen);
2. Program nuklearne sigurnosti (trenutni status: u postupku pribavljanja mišljenja nadležnih ministarstava);
3. Program upravljanja radioaktivnim otpadom usklađen s pravilnikom o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (trenutni status: čeka se izrada dokumenta o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš).

Pored toga, na prijedlog SAZIZNS-a, Vlada će usvojiti i:

4. Plan za vanredne situacije u slučaju nesreće (trenutni status: dokument izrađen);
5. Uredbu o sigurnosti nuklearnih objekata i nuklearnih materijala (trenutni status: u postupku pribavljanja mišljenja nadležnih ministarstava).

Stepen njihove usklađenosti s pravnom stečevinom EU-a treba provjeriti kroz gore navedeni regionalni projekat u okviru IPA 2008, o regulatornoj pomoći koja je pokrenuta 20. marta 2011. godine. Cilj da regulatorni okvir u oblasti nuklearne zaštite koji je potpuno usklađen s pravnom stečevinom EU-a bude spreman do kraja 2013. godine je dosta narušen činjenicom da je preduslov bio ulaganje amandmana na Zakon. Taj zadatak nije u nadležnosti regulatornog organa, nego ministarstva koje nadgleda rad SAZIZNS-a u oblasti zaštite od ionizirajućeg zračenja.

U projektu finansiranom u okviru IPA 2007, pod nazivom „Procjena regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“ (izvještaj o analizi propusta), naglašava se prilično veliki broj tema koje bi zahtijevale pomoć izvana; između ostalog, radi se o sljedećem:

- Izrada nacionalne strategije za radioaktivni otpad i dekomisiju (visoki prioritet);
- Izrada pravilnika o prijevozu radioaktivnih materijala (visoki prioritet);
- Nedostaje pravilnik o kategorizaciji izvora koji bi se bavio sigurnosnim pitanjima (visoki prioritet);
- Pravilnik o monitoringu odlagališta željeznog otpada (srednji prioritet);
- Priprema provedbenih propisa (visoki prioritet);
- Definiranje odgovornosti za kontrolu (visoki prioritet);
- Transpozicija direktiva EU-a u nacionalno zakonodavstvo/zakonske propise (visoki prioritet);
- Ratificiranje preostalih međunarodnih konvencija i dodatnog protokola za zaštitu (srednji prioritet);
- Utvrđivanje administrativne i procedurane osnove, uključujući razvijanje sistema za upravljanje kvalitetom (visoki prioritet);
- Izrada neophodnih dokumenata o provođenju procesa licenciranja, programu godišnje kontrole, predlošku evidencije, pravilima za čuvanje dokumentacije (visoki prioritet);
- Obuka osoblja SAZIZNS-a (visoki prioritet);
- Donošenje pravilnika o kategorizaciji izvora zračenja (visoki prioritet).

Regulatorna pomoć koja se pruža u okviru ovog projekta bavit će se svim ovim temama. Kao rezultat ove pomoći, trebalo bi da SAZIZNS bude u situaciji da može funkcionirati slično ekvivalentnim organizacijama u državama članicama EU-a.

3.2 Procjena utjecaja projekta, katalitičkog efekta, održivosti i prekograničnog utjecaja

Ovaj projekat će omogućiti Korisnicima raspolaganje regulatornim organima u oblasti nuklearne zaštite koji su sposobni za bolju kontrolu radioloških pitanja na njihovim teritorijama, odnosno, za upravljanje institucionalnim radioaktivnim otpadom, sprječavanje i suzbijanje nezakonite trgovine nuklearnim materijalima i izvorima zračenja, upravljanje prirodnim radionuklidima iz materijala (NORM), i tehnološki povećanim prirodnim radionuklidima iz materijala (TENORM), upravljanje mogućom radioaktivnom kontaminacijom okoliša, instaliranje sistema ranog upozoravanja i pripravnost za vanredne situacije, te kontrolu medicinske izloženosti pacijenata i zdravstvenih radnika. Funkcioniranje učinkovitih regulatornih organa u svakoj državi korisnici ključno je pitanje za sigurnost od zračenja. Time se može značajno smanjiti rizik prekogranične radioaktivne kontaminacije okoliša, pri čemu je prenošenje zrakom i zajedničkim vodotocima najznačajnije.

3.3. Rezultati i mjerljivi pokazatelji

U Albaniji

Rezultati:

- Uveden je novi postupak licenciranja nuklearnih instalacija i aktivnosti;
- Izrađene su smjernice za carinsku kontrolu paketa sa radioaktivnim materijalima;
- Ustanovljena je Organizacija tehničke podrške (OTP) za Ured za zaštitu od zračenja;
- Pregledani su i ažurirani planovi za reagiranje u vanrednim situacijama radiološke nesreće;
- Provjerena je i poboljšana raspodjela odgovornosti među svim akterima uključenim u planove za vanredne situacije;
- Pregledani i ažurirani orijentacioni dokumenti za provedbene propise;
- Uspostavljen je sistem za upravljanje kvalitetom u Uredu za zaštitu od zračenja.

Pokazatelji:

- Rad Ureda za zaštitu od zračenja je usklađen s radom regulatornih organa EU-a;
- Na graničnim prijelazima se može nastaviti s uvozom/izvozom robe koja sadrži radioaktivne materijale;
- Zahvaljujući OTP-u, poboljšane su regulatorne aktivnosti Ureda za zaštitu od zračenja;
- Izrađen je plan za vanredne situacije i testirano je reagiranje u vanrednim situacijama.

U Bosni i Hercegovini

Rezultati:

- Ažurirani ili novi nacrti propisa o zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti usklađeni su s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*) i međunarodnim standardima;
- Provedbene procedure za primjenu ažuriranih i/ili novih propisa u oblasti zaštite od zračenja, nuklearne sigurnosti i sigurnosti izvora zračenja su pregledani, analizirani i izrađeni u skladu s najboljom međunarodnom praksom;
- Aktivnosti, programi i planovi DRARNS-a su pregledani, a sistem za upravljanje kvalitetom je uspostavljen i potpuno operativan;
- Instrumenti kontrole, kontrolni popisi i procedure DRARNS-a su pregledani, izmijenjeni i dopunjeni i doneseni u potpunom skladu s međunarodnim standardima i najboljom međunarodnom praksom;

- Odluka DRARNS-a o akreditiranju OTP-a je pregledana, i propis pripremljen;
- Program obuke osoblja DRARNS-a je definiran i primijenjen;
- Kampanja za informiranje javnosti o rizicima ionizirajućeg zračenja i nepoznatih izvora je razrađena i proširena putem najprimjerenijih kanala.

Pokazatelji:

- Operativna regulatorna agencija za nuklearnu sigurnost u Bosni i Hercegovini usklađena je s ekvivalentnim organizacijama iz EU-a.

U Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji

Rezultati:

- Politika i strategija Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije za upravljanje radioaktivnim otpadom i s njima povezani propisi su pregledani i usavršeni;
- Popuno su izrađeni programi za osiguranje kvaliteta, uključujući mjere za kontrolu kvaliteta i procjenu doziranja za bolesnike iz oblasti dijagnostičke i interventne radiologije (npr. radiografija, fluoroskopija i interventna radiologija, nuklearna medicina, radioterapija, kompjuterizirana tomografija, digitalni panoramski sistemi i mamografija, kada je primjenjivo) za sve medicinske ustanove;
- Utvrđeni su pisani protokoli za dijagnostičku i interventnu radiologiju;
- Relevantno osoblje uključeno u dijagnostičku i interventnu radiologiju obučeno je za primjenu protokola;
- Usavršeni su nacionalni propisi za objekte i aktivnosti u vezi sa nuklearnom sigurnošću, što se uglavnom odnosi na proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-om;
- Uspostavljene su procedure za licenciranje i kontrolu za proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-om;
- Osoblje je obučeno za licenciranje i kontrolu objekata i aktivnosti u vezi sa nuklearnom sigurnošću, što se uglavnom odnosi na proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-om.

Pokazatelji:

- Nova verzija politike i strategije za upravljanje radioaktivnim otpadom spremna je za zakonodavni postupak;
- Rad Direkcije za radijacionu sigurnost je usklađen s radom regulatornih organa EU-a;
- Postoje nacionalni uslovi za proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-om;
- Postoje pisani protokoli za licenciranje i kontrolu PET/CT-a i proizvodnje radionuklida ciklotronom;
- Objekat PET/CT je licenciran i u funkciji;
- Potvrda o pohađanju odgovarajućih seminara.

Na Kosovu

Rezultati:

- Struktura novog regulatornog organa je ocijenjena;
- Transpozicija pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo i zakonske propise je dodatno završena;
- Provedbeni propisi i smjernice u skladu s pravnom stečevinom EU-a su doneseni, uključujući instrumente za kontrolu, kontrolne liste i procedure, uz one koje se odnose na

područje prijevoza nuklearnog ili drugog radioaktivnog materijala, i organiziranje odgovarajuće obuke.

Pokazatelji:

- Za KAZZNS je predložena nova struktura i postupak rada;
- Daljnje usklađivanje kosovskog zakonodavstva i zakonskih propisa s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti.

U Crnoj Gori

Rezultati:

- Ažurirani ili novi zakoni i zakonski propisi o zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti potpuno su usklađeni s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima;
- Provedbene procedure za primjenu ažuriranih i/ili novih propisa u oblasti sigurnosti od zračenja i radioaktivnih izvora su pregledane, analizirane i razvijene u skladu s najboljom međunarodnom praksom;
- AZŽS je donijela sveobuhvatne regulatorne smjernice i pužila savjete, obuhvaćajući tehničke parametre i administrativne procedure za siguran rad rentgenskih uređaja za radiografiju, fluoroskopiju, kompjuteriziranu tomografiju, digitalne panoramske sisteme, mamografiju i radioterapiju, kao i radioaktivnih izvora za primjenu u brahiterapiji, nuklearnoj medicini primijenjenoj u Kliničkom centru Crne Gore i u industriji;
- AZŽS je razvila referentne procedure za QA/QC uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje i stavila ih na raspolaganje industrijskom i medicinskom sektoru za testiranje i upotrebu;
- Identificirani su stručnjaci ili firme koje bi eventualno mogle izvršiti testiranje QA/QC;
- Određena su sredstva za provedbu interne dozimetrije, i utvrđene regulatorne smjernice i prpratne procedure za praćenje i evidentiranje internih doza za djelatnike;
- Materijal za informiranje javnosti o opasnostima ionizirajućeg zračenja je sastavljen i distribuiran putem najprikladnijih kanala.

Pokazatelji:

- Operativna regulatorna agencija za nuklearnu sigurnost Crne Gore je usklađena sa takvim organizacijama u EU-u.

U Srbiji

Rezultati:

- Utvrđena je nacionalna strategija upravljanja radioaktivnim otpadom i dekomisijom istraživačkog reaktora;
- Završena je transpozicija pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo/zakonske propise;
- Doneseni su provedbeni propisi i smjernice u skladu s pravnom stečevinom EU-a;
- Osoblje SAZIZNS-a nadležno za izradu pravilnika i smjernica je adekvatno obučeno;
- Izrađena je revizija Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti;
- Doneseni su posebni propisi o sanaciji nepoznatih izvora i monitoringu deponija;
- Utvrđeni su regulatorni uslovi za ratificiranje međunarodnih konvencija, protokola i sporazuma u vezi sa zaštitom od zračenja i nuklearnom sigurnošću;

- U regulatornom organu je uspostavljen sistem za upravljanje kvalitetom;
- Predložena je nova infrastruktura i interna raspodjela odgovornosti.

Pokazatelji:

- U Izvještaju o napretku Srbije za pristupanje EU-u treba naglasiti činjenicu da su zakonodavstvo i zakonski propisi u ovoj zemlji potpuno usklađeni s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja, sigurnosti od zračenja i nuklearne sigurnosti;
- Dekomisija RA istraživačkog reaktora počinje kao rezultat usvajanja plana dekomisije;
- Definirane su opcije za raspolaganje radioaktivnim otpadom;
- Izrađen je i odobren novi zakon o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja;
- Na deponijama više nema nepoznatih izvora zračenja;
- Međunarodne konvencije, protokoli i sporazumi su spremni za ratificiranje;
- Rad SAZIZNS-a je usklađen s radom regulatornih organa EU-a.

3.4 Aktivnosti

U Albaniji

- Uspostavljanje procedure za licenciranje objekata i aktivnosti za nuklearnu sigurnost, odnosno, nacionalnih skladišnih kapaciteta za odlaganje radioaktivnog otpada kojim upravlja Centar za primijenjenu nuklearnu fiziku u Tirani, kao i procedure za licenciranje upotrebe PET/CT-a;
- Razvijanje carinskih procedura za bavljenje paketima koji sadrže radioaktivni materijal, uključujući obuku;
- Određivanje kriterija za uspostavljanje Organizacija tehničke podrške za Ured za zaštitu od zračenja, kao i zadataka koji im trebaju biti dodijeljeni. To treba obuhvatiti utvrđivanje potreba u smislu opreme i tehničkih kapaciteta;
- Utvrđivanje odgovornosti svih uključenih aktera, u slučaju vanredne radiološke situacije i pojašnjenje procesa odlučivanja;
- Pregled dokumenata koji služe kao smjernice za provedbu zakonskih propisa u skladu s pravnom stečevinom EU-a (ovom aktivnošću će se završiti aktivnost obuhvaćena horizontalnim programom o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA 2010);
- Uspostavljanje sistema za upravljanje kvalitetom za Ured za zaštitu od zračenja koji je usklađen s formatom Međunarodne agencije za nuklearnu energiju/Međunarodne organizacije za standardizaciju (IAEA/ISO) ili nekim drugim odgovarajućim sistemom.

U Bosni i Hercegovini

Aktivnost 1: Ugovarač završava aktivnosti na transpoziciji pravne stečevine EU-a (*acquis*) u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u zakonske propise Bosne i Hercegovine. Potrebno je izraditi tablicu usklađenosti. Ovu aktivnost treba provoditi zajedno sa stručnjacima DRARNS-a. Na kraju aktivnosti očekuje se da pravna stečevina EU-a u cijelosti bude prenesena u zakonske propise Bosne i Hercegovine.

Aktivnost 2: Ugovarač pomaže DRARNS-u u razvijanju odgovarajućih provedbenih procedura za sve zakonske propise/smjernice koje će obuhvatiti sljedeće teme:

- autorizaciju,
- kontrolu i procjenu,

- popis radioaktivnih izvora,
- kontrolu (instrumente kontrole, kontrolne liste, godišnji plan kontrole),
- prisilno provođenje,
- sigurnost radioaktivnih izvora,

na temelju međunarodnih standarda i najbolje prakse EU-a u svim aktivnostima (medicina, industrija,...) u vezi s izvorima ionizirajućeg zračenja koji se koriste u Bosni i Hercegovini.

Aktivnost 3: Ugovarač podržava DRARNS u izradi kriterija za akreditaciju (ISO/IEC) firmi/nacionalnih organizacija kao Organizacija tehničke podrške (OTP) u cilju izvršavanja brojnih tehničkih usluga za DRARNS. Ugovarač priprema i realizira relevantnu obuku za osoblje DRARNS-a i OTP-a, kako bi se poznalo s tim kriterijima.

Aktivnost 4: Ugovarač pomaže DRARNS-u u uspostavljanju sistema za upravljanje kvalitetom (QMS) potpuno usklađenim s međunarodnom praksom, kojim se definiraju organizacione odgovornosti, pravila upravljanja i svi drugi administrativni zahtjevi za učinkovito funkcioniranje regulatornog organa. Strateški plan, interne politike, programi rada i akcioni planovi DRARNS-a morat će biti sačinjeni.

Aktivnost 5: U vezi s različitim zadacima ovoga projekta i na temelju procjene tehničkih kapaciteta DRARNS-a, Ugovarač definira i primjenjuje program obuke osoblja DRARNS-a i eventualno drugih relevantnih profesionalaca. Ovaj program će obuhvatiti obuku osoblja DRARNS-a i eventualno drugih relevantnih profesionalaca u vezi s posebnim pitanjima, npr. sačinjavanje i provedba propisa, popis radioaktivnih izvora i nuklearnih materijala, upravljanje nepoznatim izvorima, procjena sigurnosti i uopćenije teme, kao što su regulatorna kontrola, uključujući inspekciju i prisilno provođenje.

Aktivnost 6: Ugovarač pruža podršku DRARNS-u u smislu boljeg informiranja javnosti o opasnostima kojima bi se stanovništvo moglo izložiti putem uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje i drugih radioaktivnih izvora. Ova aktivnost mora biti u skladu s odredbama Euratomove direktive Vijeća br. 89/618. Bit će izrađen plan za informiranje javnosti, uključujući sredstva za širenje informacija, npr. izdavanjem letaka i brošura, organiziranjem konkretnih kurseva u školama. U tom kontekstu Ugovarač ograničava svoje aktivnosti na izradu najprimjerenijih sredstava širenja informacija.

U Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji

- Pregled postojećih QA/QC procedura za dijagnostičku i interventnu radiologiju (npr. radiografija, fluoroskopija, kompjuterizirana tomografija, digitalni panoramski sistemi, i mamografija kada je primjenjivo) i uspostavljanje boljih QA/QC procedura u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, međunarodnim standardima i najboljom praksom EU-a;
- Na temelju poboljšanih procedura za AQ/QC, uspostaviti optimizirane protokole za dijagnostičku i interventnu radiologiju;
- Obuka osoblja uključenog u dijagnostičku i interventnu radiologiju u oblasti primjene protokola;
- Pomoć DRS-u u izradi novih propisa za rad objekata i aktivnosti za nuklearnu sigurnost, što se uglavnom odnosi na ciklotron za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a;

- Pomoć DRS-u u uspostavi procedura za licenciranje i kontrolu objekata i aktivnosti za nuklearnu sigurnost, što se uglavnom odnosi na ciklotron za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a;
- Obuka inspektora DRS-a nadležnih za provjeru ciklotrona za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a;
- Pregled i analiza različitih komponenata za politike i strategije u vezi s radioaktivnim otpadom i, kada je relevantno, davanje preporuka za poboljšanje, kako bi ta politika i strategija u cijelosti bile usklađene s međunarodnim standardima i najboljom praksom EU-a.

Na Kosovu

- Kritična analiza postojeće infrastrukture Agencije za zaštitu od radijacije Kosova, u pogledu mandata, upošljavanja osoblja, operativnog budžeta, stepena stručnosti, nezavisnosti o korisnicima radionuklida, odnosa s drugim akterima uključenim u medicinsku i/ili industrijsku primjenu radionuklida na Kosovu.
- Pomoć u završavanju kontrolnih aktivnosti u vezi sa svim postojećim propisima (koje su pokrenute u okviru regionalnog projekta regulatorne pomoći finansiranog iz IPA 2008 programa i IPA 2013 programa na Kosovu) i u izradi novih, u cilju stvaranja regulatornog okvira koji je potpuno usklađen s pravnom stečevinom EU-a. Time su obuhvaćeni kontrolni instrumenti, kontrolne liste i procedure, uključujući oblast prijevoza nuklearnih i drugih radioaktivnih materijala, i organiziranje relevantne obuke.

U Crnoj Gori

Aktivnost 1: Ugovarač će završiti aktivnosti u vezi s transpozicijom pravne stečevine EU-a u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u zakonske propise Crne Gore, koje su djelimično sprovedene u okviru projekta finansiranog iz komponente IPA 2008, a koji se odnosi na jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu zaštitu na zapadnom Balkanu. Sastojat će se od analize rezultata povezanog projekta o stepenu transpozicije i - uz sličan pristup - završetka izrade zakonskih propisa koji moraju biti potpuno usklađeni s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti. Potrebno je izraditi tablicu usklađenosti. Ovu aktivnost treba provoditi zajedno sa stručnjacima MORT-a i AZŽS-a. Na kraju aktivnosti se očekuje da pravna stečevina EU-a u cijelosti bude prenesena u zakonske propise Crne Gore.

Aktivnost 2: Razvijanje procedura. Obuhvatit će razvijanje odgovarajućih provedbenih procedura za sve propise/smjernice, koje će pokriti sljedeće teme:

- autorizacija,
- spisak radioaktivnih izvora,
- sigurnost i zaštita od radioaktivnih izvora,
- pregled i procjena,
- kontrola,
- provođenje,
- koordinacija i saradnja.

Aktivnost 3: QA/QC uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje u medicinskom sektoru.

Ova će aktivnost obuhvatiti sljedeće primjene u medicini: rentgenske aparate za: radiografiju, fluoroskopiju, kompjuteriziranu tomografiju, digitalne panoramske sisteme, mamografiju,

radioterapiju, te zatvorene radioaktivne izvore primijenjene u brahiterapiji i otvorene radioaktivne izvore koje koristi Odjeljenje za nuklearnu medicinu Kliničkog centra Crne Gore. Ugovarač provodi sljedeće zadatke:

- pruža pomoć osoblju Kliničkog centra Crne Gore u razvijanju procedura za gore navedene QA/QC;
- organizira kurseve obuke za osoblje Kliničkog centra Crne Gore;
- testira procedure QA/QC za selekciju uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje.

Aktivnost 4: Interna dozimetrija. Ugovarač realizira sljedeće zadatke:

- Utvrđuje metodologiju za izračun doze u slučaju radionuklida unesenih u ljudsko tijelo;
- Razvija regulatorne smjernice i procedure za internu dozimetriju.

Aktivnost 5: Ugovarač pruža podršku MORT-u/AZŽS-u za bolje informiranje javnosti o rizicima kojima stanovništvo može biti izloženo putem uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje i iz drugih radioaktivnih izvora. Sačinut će se plan informiranja javnosti, uključujući sredstva za širenje informacija među stanovništvom, npr. izdavanjem letaka i brošura, i organiziranjem posebnih kurseva u školama. U tom smislu, Ugovarač ograničava svoje aktivnosti na izradu najprikladnijih sredstava za širenje informacija. U Crnoj Gori treba organizirati okrugli stol koji bi okupio osobe odgovorne za aktivnosti koje obuhvaćaju primjenu ionizirajućeg zračenja, te pripadnike vladinih i nevladinih organizacija.

Sve tri prvo spomenute aktivnosti obuhvatit će organiziranje konkretnih kurseva obuke u cilju upoznavanja osoblja MORT-a/AZŽS-a i relevantnih organizacija za tehničku podršku s različitim temama obrađenim u okviru ovog projekta.

U Srbiji

Za izradu nacionalne strategije upravljanja radioaktivnim otpadom i dekomisije istraživačkog reaktora

- Utvrđivanje kategorija radioaktivnog otpada na temelju stepena njegove radioaktivnosti;
- Utvrđivanje nivoa tolerancije i izuzimanja za radioaktivni otpad;
- Utvrđivanje opcija za dekomisiju RA nuklearnih istraživačkih reaktora, uključujući moguću ponovnu upotrebu zgrade za smještaj novog reaktora ili ciklotrona i opciju zelenog polja;
- Utvrđivanje nastanaka radioaktivnog otpada za svaku glavnu dekomisionu opciju i drugog radioaktivnog otpada nastalog iz drugih generatora u Srbiji;
- Utvrđivanje upravljačkih ruta za radioaktivni grafit kao rezultat dekomisionih opcija;
- Utvrđivanje potencijalnog tretmana i uslovljenih procesa za svaku vrstu radioaktivnog otpada nastalog iz drugih generatora u Srbiji;
- Definiranje akcionog plana u vezi s lokacijom, licenciranjem, izgradnjom i radom objekta za odlaganje radioaktivnog otpada u skladu s važećim zakonom, uključujući varijante kad god postoje nedoumice;
- Utvrđivanje različitih mogućih opcija izgleda objekta za odlaganje radioaktivnog otpada;
- Razvijanje metodologije (multiatributna analiza) za procjenu svakog tako utvrđenog pravca upravljanja u pogledu troškova, profesionalne izloženosti, lakoće sprovođenja, potrebe za obukom, licenciranja i prihvatanja od strane javnosti;
- Utvrđivanje optimiziranih strategija za upravljanje radioaktivnim otpadom i dekomisiju;

- Utvrđivanje mehanizama finansiranja usvojene strategije upravljanja radioaktivnim otpadom;
- Utvrđivanje aktera i njihove interakcije, koji će biti uključeni u provedbu strategija upravljanja radioaktivnim otpadom (ministarstva, privatne firme, državne organizacije);
- Razvijanje programa za informiranje javnosti.

Za okončanje transpozicije pravne stečevine EU-a u srpsko zakonodavstvo i zakonske propise

- Pomoć u analiziranju važećeg Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti, u svrhu mogućeg poboljšanja;
- Pomoć u okončanju aktivnosti pregleda svih važećih propisa (koje su pokrenute u okviru regionalnog projekta regulatorne pomoći finansiranog iz IPA 2008) i u sačinjavanju novih, kako bi regulatorni okvir bio potpuno usklađen s pravnom stečevinom EU-a (*acquis*);
- Pomoć u izradi smjernica i provedbenih propisa;
- Pomoć u uspostavljanju posebnih propisa za saniranje nepoznatih izvora i monitoring nad deponijama;
- Uspostavljanje programa obuke za osoblje SAZIZNS-a koje još nije potpuno poznato s izradom propisa i provedbenim propisima;
- Utvrđivanje regulatornih odredaba koje treba uvesti u cilju lakšeg ratificiranja međunarodnih konvencija, protokola i sporazuma o zaštiti od radijacije i nuklearne sigurnosti;
- Pomoć u definiranju i sastavljanju postupka provedbe;
- Pomoć u izradi neophodnih protokola za izdavanje dozvola za prijevoz zatvorenih izvora zračenja i radioaktivni otpad, za odobrenje materijala izuzetog iz regulatorne kontrole, za rješavanje pitanja otpada za koji postoji sumnja da je radioaktivan.

Za regulatornu organizaciju, infrastrukturu i funkcioniranje

- Uspostavljanje sistema za upravljanje kvalitetom za SAZIZNS, usklađenog s formatom IAEA/ISO ili nekim drugim odgovarajućim sistemom;
- Definiranje organograma, uključujući raspodjelu odgovornosti;
- Definiranje godišnjeg programa kontrole koji SAZIZNS treba sprovesti;
- Uspostavljanje procedura za kontrolu evidencije;
- Definiranje pravila za vođenje dokumentacije.

3.5 Uslovljenost

Nije primjenjivo.

3.6 Povezane aktivnosti

IAEA već nekoliko godina podupire uspostavljanje i razvoj regulatornih organa za nuklearnu sigurnost na zapadnom Balkanu. Međutim, najvažniji projekat koji IAEA provodi je projekat finansiran iz komponente IPA 2008 – spomenut pod gore navedenom tačkom 3.1 – koji se bavi „Jačanjem tehničkih kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu zaštitu u Albaniji, Bosni i

Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori, Srbiji i Kosovu“. Među tekućim i završenim projektima IAEA-e, važno je spomenuti sljedeće:

- Usavršavanje terapije radionuklidima u Bosni i Hercegovini (BOH 6010);
- Jačanje kapaciteta medicinske fizike u dijagnostičkoj radiologiji u Bosni i Hercegovini (BOH 6011);
- Uspostavljanje centra za medicinsku i radijacionu fiziku u Bosni i Hercegovini (BOH 6012);
- Monitoring prirodnog radioaktivnog materijala u unutrašnjem i vanjskom prostoru u Bosni i Hercegovini (BOH 7002);
- Uspostavljanje nacionalnog sistema regulatorne kontrole u Bosni i Hercegovini (BOH 9002);
- Podrška razvoju regulatorne infrastrukture u Crnoj Gori (MNE2007003);
- Poboljšanje usluga radioterapije u Kliničkom centru Crne Gore, kao mjesta od ključne važnosti za oboljele od malignih bolesti (MNE2007004);
- Jačanje nacionalnih mogućnosti za zaštitu profesionalnih zaposlenika od zračenja i od profesionalne izloženosti zračenju (RER2007012);
- Jačanje mogućnosti za procjenu sigurnosti (RER2007007);
- Učinkovitost regulatornih organa i napredna obuka iz nuklearne sigurnosti (RER2007040).

Pored navedenih, postoji veliki broj projekata IAEA-e planiranih za podršku u 2012/2013. godini koji se odnose na ovaj projekat pomoći regulatornim organima, npr.:

- Izgrađivanje kapaciteta i jačanje nacionalne regulatorne infrastrukture u Bosni i Hercegovini (BOH 2010001);
- Jačanje jedinica radioterapijske fizike u Bosni i Hercegovini (BOH 2010003);
- Povećanje mogućnosti nuklearne medicine u upravljanju bolesnicima u oblasti onkologije, kardiologije i neurologije u Bosni i Hercegovini (BOH 20010004);
- Uspostavljanje programa QA u mamografiji u Bosni i Hercegovini (BOH 2010005);
- Podrška razvoju regulatorne infrastrukture u Crnoj Gori (MNE 2010001);
- Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u Crnoj Gori za realiziranje programa monitoringa okoliša (MNE 2010003);
- Usavršavanje programa za osiguravanje kvaliteta/kontrolu kvaliteta u dijagnostičkoj radiologiji za nacionalni program mamografskog pregleda (MNE 2010007).

Pored navedenih, postoji nekoliko projekata finansiranih iz IPA-inih programa, koji bi mogli doprinijeti dopuni planiranih aktivnosti, odnosno:

- Daljnji koraci na usklađivanju zakonodavstva i zakonskih propisa Albanije s pravnom stečevinom Zajednice u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti (ugovoreno 2013.);
- Jačanje zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti poboljšanjem sposobnosti izvođenja CETI (osigurati opremu 2014.);
- Otvaranje kalibracione laboratorije za ionizirajuće zračenje (Sekundarna standardna dozimetrijska laboratorija) u Bosni i Hercegovini, u okviru programa iz 2008. godine;

- Upravljanje nezatvorenim radionuklidima u medicinskim ustanovama (Bosna i Hercegovina), u okviru programa iz 2008. godine;
- Jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa za nuklearnu sigurnost u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji, u okviru programa iz 2008. godine (odgovara šifri IAEA – RER/9/104);
- Jačanje sistema dozimetrijske kontrole za profesionalno izložene zaposlenike i bolesnike (Bosna i Hercegovina i Kosovo) u okviru programa iz 2009. godine;
- Smanjivanje medicinske i profesionalne izloženosti kod mamografije u Bosni i Hercegovini, u okviru programa iz 2009. godine;
- Jačanje kapaciteta Centra za obuku za zaštitu od zračenja u Banjoj Luci (Bosna i Hercegovina), u okviru programa iz 2009. godine;
- Jačanje tehničkih kapaciteta za monitoring radionuklida u okolišu (Bosna i Hercegovina) u okviru programa iz 2009. godine;
- Upravljanje zatvorenim izvorima zračenja, uključujući radioaktivne gromobrane (Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Crna Gora i Kosovo), u okviru programa iz 2009. godine;
- EuropeAid/133749/C/SER/XK - Podrška zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti (Kosovo), realizirati do sredine 2015. godine;
- Srbija – Uslovljavanje i osiguranje skladištenja zatvorenih izvora zračenja koji se ne koriste u Srbiji (IAEA-CA 2010/235-591);
- Srbija – Dekomisija uništenog hangara za skladištenje otpada br. 1 (IAEA-CA 2010/235-591);
- Srbija – Kontrola radioaktivnosti u Vinči (IAEA-CA 2010/235-591);
- Srbija – Karakteriziranje i uslovljavanje radioaktivnog otpada nižeg nivoa zračenja (IAEA-CA 2010/235-591);
- Srbija – Jačanje sposobnosti zaštite od zračenja i infrastrukture (IAEA-CA 2010/235-591);
- Srbija – IPA 2010 - Registar nuklearnih materijala, radioaktivnih izvora, otpada i izlaganja zračenju (IAEA-CA 2013/316-192).

3.7 Naučene lekcije

Regulatorni organi su uspostavljeni nedavno i, mada još uvijek nemaju dovoljno osoblja, za većinu se čini da su sasvim sposobni za apsorpiranje regulatorne pomoći izvana. Relevantni regulatorni organi su sasvim dinamični i motivirani za obuku u oblasti regulatorne pomoći i spremni su da doprinesu usklađivanju nacionalnog zakonodavstva/zakonskih propisa svojih zemalja s pravnom stečevinom EU-a u najskorije vrijeme. Pokazalo se da je njihov doprinos prošlim ili tekućim projektima regulatorne pomoći, finansiranim iz IPA-ine komponente i realiziranim u periodu 2008–2013., veoma uspješan.

Međutim, što se tiče Kosova¹, glavna lekcija naučena iz prošlih projekata regulatorne pomoći, finansiranih iz IPA-ine komponente i realiziranih u periodu 2008–2013., jeste ta da sposobnost regulatornog organa za apsorpciju može biti presudna.

4. Indikativni budžet (iznosi u EUR)

			IZVORI FINANSIRANJA									
			UKUPNO ISTIČE		DOPRINOS IPA-e EU			NACIONALNI DOPRINOS				
Aktivnosti	IB (1)	INV (1)	EUR (a)=(b)+(c)+(d)	EUR (b)	% (2)	Ukupno EUR (c)=(x)+(y)+(z)	% (2)	Središnji EUR (x)	Reg./Lokal. EUR (y)	MFI EUR (z)	EUR (d)	%(2)
Aktivnost 1	x		3.150.000	3.150.000	100	-	-	-	-	-	-	-
Ugovor 1 Ugovor o pr. usluga (Tehnička pomoć)	x		3.150.000	3.150.000	100	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO 1 B			3.150.000	3.150.000	100	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO PROJEKAT			3.150.000	3.150.000	100	-	-	-	-	-	-	-

Iznosi neto bez PDV-a

- (1) U koloni „Aktivnost“ koristiti „X“ za označavanje da li se radi o IB-u ili INV-u
 (2) Izraženo u % **ukupnih** rashoda (kolona (a))

5. Indikativni plan provedbe (periodi prikazani kvartalno)

Ugovori	Početak tenderskog postupka	Potpisivanje ugovora	Kraj projekta
Ugovor 1 – usluge	4. kv. 2014.	2. kv. 2015.	2. kv. 2018.

6. Opća pitanja

6.1 Jednake mogućnosti

Kroz bolju zaštitu okoliša i sigurnost, od projekta će imati koristi i žene i muškarci. Za sve aktivnosti, i muškarci i žene imat će jednake mogućnosti nadmetanja za dobijanje ugovora i rad na svim povezanim aktivnostima.

6.2 Okoliš

Realiziranjem ovog projekta, države korisnice imat će značajnu korist za okoliš, jer bolja kontrola upotrebe radionuklida može imati povoljan utjecaj na zaštitu okoliša.

6.3. Manjine

Za sve aktivnosti, manjine će imati jednake mogućnosti nadmetanja za dobijanje ugovora i rad na svim povezanim aktivnostima.

DODACI

- I Logički okvir u standardnom formatu
- II Iznosi ugovoreni i isplaćeni kvartalno tokom ukupnog trajanja projekta
- III Opis institucionalnog okvira
- IV Relevantni zakoni, zakonski propisi i strateški dokumenti

DODATAK I: Matrica logičkog okvira u standardnom formatu

MATRICA PLANIRANJA LOGIČKOG OKVIRA ZA Sažetak projekta	Naziv i broj programa	Horizontalni program o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA 2011 (2011/023-384)
Daljnje jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa za radijacionu i nuklearnu sigurnost u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji, te Kosovu.	Ugovorni period ističe – 26. juna 2015. godine.	Period isplate ističe – 26. juna 2019. godine.
Ukupni budžet		Budžet IPA-e

Ukupni cilj	Objektivno provjerljivi pokazatelji	Izvori provjere	
Doprinijeti poboljšanju zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji, te Kosovu, kroz jačanje tehničkih kapaciteta njihovih regulatornih agencija za nuklearnu sigurnost.			
Svrha projekta	Objektivno provjerljivi pokazatelji		Pretpostavke
Pružiti daljnji doprinos transpoziciji pravne stečevine u oblasti nuklearne sigurnosti i zaštite od zračenja, i usklađivanje funkcioniranja regulatornih agencija za nuklearnu sigurnost u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji, te Kosovu, s funkcioniranjem njihovih ekvivalentnih organizacija u EU-u.	Uspješna transpozicija tehničkih kapaciteta na način prikazan kroz nove ili poboljšane propise koji su izrađeni prema međunarodnim standardima i direktivama Vijeća Euratom, te međunarodnim konvencijama koje je potpisala Europska unija.		
Rezultati	Objektivno provjerljivi pokazatelji		Pretpostavke
<u>Albanija</u> <ul style="list-style-type: none"> Uveden je novi postupak licenciranja nuklearnih instalacija i aktivnosti; Izrađene su smjernice za carinsku kontrolu paketa sa radioaktivnim materijalima; Ustanovljena je Organizacija tehničke podrške (OTP) za Ured za zaštitu od zračenja; Pregledani su i ažurirani planovi za reagiranje u vanrednim situacijama radiološke nesreće; Provjerena je i poboljšana raspodjela odgovornosti među svim akterima uključenim u planove za vanredne situacije; Pregledani su i ažurirani orijentacioni dokumenti za provedbene propise; Uspostavljen je sistem za upravljanje kvalitetom u Uredu za zaštitu od zračenja. 	Rad Ureda za zaštitu od zračenja usklađen je s radom regulatornih organa EU-a. Na graničnim prijelazima se može nastaviti s uvozom/izvozom robe koja sadrži radioaktivne materijale. Zahvaljujući podršci akreditiranog OTP-a, poboljšane su regulatorne aktivnosti Ureda za zaštitu od zračenja. Izrađen je plan za vanredne situacije i testirano reagiranje u vanrednim situacijama.	Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz EU-a.	
<u>Bosna i Hercegovina</u> <ul style="list-style-type: none"> Ažurirani ili novi nacrti propisa o zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti potpuno su usklađeni s pravnom stečevinom EU-a (<i>acquis</i>) i međunarodnim standardima; Provedbene procedure za primjenu ažuriranih i/ili novih propisa u oblasti zaštite od zračenja, nuklearne sigurnosti i sigurnosti izvora zračenja su pregledani, analizirani i izrađeni u skladu s najboljom međunarodnom praksom; Aktivnosti, programi i planovi DRARNS-a su pregledani, a sistem za upravljanje kvalitetom je uspostavljen i potpuno operativan; 	Potpuna usklađenost zakonodavstva i zakonskih propisa s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti. Procedure su izrađene. Potvrda o pohađanju; Pokrenuta je kampanja o informiranju.	Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz EU-a.	

<ul style="list-style-type: none"> • Instrumenti kontrole, kontrolni popisi i procedure DRARNS-a su pregledani, izmijenjeni i dopunjeni i doneseni u potpunom skladu s međunarodnim standardima i najboljom međunarodnom praksom; • Odluka DRARNS-a o akreditiranju OTP-a je pregledana, i propis pripremljen; • Program obuke osoblja DRARNS-a je definiran i primijenjen; • Kampanja za informiranje javnosti o rizicima ionizirajućeg zračenja i nepoznatih izvora je razrađena i proširena putem najprimjerenijih kanala. 			
<p><u>Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Politika i strategija Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije za upravljanje radioaktivnim otpadom i s njima povezani propisi su pregledani i usavršeni; • Popuno su izrađeni programi za osiguranje kvaliteta, uključujući mjere za kontrolu kvaliteta i procjenu doziranja za bolesnike iz oblasti dijagnostičke i interventne radiologije (npr. radiografija, fluoroskopija i interventna radiologija, nuklearna medicina, radioterapija, kompjuterizirana tomografija, digitalni panoramski sistemi i mamografija, kada je primjenjivo) za sve medicinske ustanove; • Utvrđeni su pisani protokoli za dijagnostičku i interventnu radiologiju; • Relevantno osoblje uključeno u dijagnostičku i interventnu radiologiju je obučeno za primjenu protokola; • Usavršeni su nacionalni propisi za proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-a; • Uspostavljene su procedure za licenciranje i kontrolu za proizvodnju radionuklida ciklotronom i PET/CT-a; • Osoblje je obučeno za licenciranje i kontrolu proizvodnje radionuklida ciklotronom i PET/CT-a. 	<p>Strategija i politika su razvijene i spremne za zakonodavni postupak.</p> <p>Potvrda o pohađanju.</p> <p>PET/CT licencirano.</p>	<p>Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz EU-a.</p>	
<p><u>Kosovo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura novog regulatornog organa je procijenjena; • Transpozicija pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo i zakonske propise je dodatno završena; • Provedbeni propisi i smjernice u skladu s pravnom stečevinom EU-a su doneseni, uključujući instrumente za kontrolu, kontrolne liste i procedure, uz one koje se odnose na područje prijevoza nuklearnog ili drugog radioaktivnog materijala, i organiziranje odgovarajuće obuke. 	<p>Predložena je nova struktura i postupak rada.</p> <p>Daljnje usklađivanje kosovskog zakonodavstva i zakonskih propisa s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti.</p>	<p>Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz EU-a.</p>	
<p><u>Crna Gora</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ažurirani ili novi zakoni i zakonski propisi o zaštiti od zračenja i nuklearnoj sigurnosti potpuno su usklađeni s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima; • Provedbene procedure za primjenu ažuriranih i/ili novih propisa u oblasti sigurnosti od zračenja i 	<p>Operativna regulatorna agencija za nuklearnu sigurnost Crne Gore, usklađena je s ekvivalentnim organizacijama u EU-a.</p>	<p>Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz</p>	

<p>radioaktivnih izvora pregledane su, analizirane i razvijene u skladu s najboljom međunarodnom praksom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • AZŽS je donijela sveobuhvatne regulatorne smjernice i pužila savjete, obuhvaćajući tehničke parametre i administrativne procedure za siguran rad rentgenskih uređaja za radiografiju, fluoroskopiju, kompjuteriziranu tomografiju, digitalne panoramske sisteme, mamografiju i radioterapiju, kao i radioaktivnih izvora za primjenu u brahiterapiji, nuklearnoj medicini primijenjenoj u Kliničkom centru Crne Gore i u industriji; • AZŽS je razvila referentne procedure za QA/QC uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje i stavila ih na raspolaganje industrijskom i medicinskom sektoru za testiranje i upotrebu; • Identificirani su stručnjaci ili firme koje bi eventualno mogle izvršiti testiranje QA/QC; • Određena su sredstva za provedbu interne dozimetrije, i utvrđene su regulatorne smjernice i prpratne procedure za praćenje i evidentiranje internih doza za zaposlenike; • Materijal za informiranje javnosti o opasnostima ionizirajućeg zračenja je sastavljen i distribuiran putem najprikladnijih kanala. 		EU-a.	
<p><u>Srbija</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvrđena je nacionalna strategija upravljanja radioaktivnim otpadom i istraživačkim reaktorom; • Završena je transpozicija pravne stečevine EU-a u nacionalno zakonodavstvo/zakonske propise; • Doneseni su provedbeni propisi i smjernice u skladu s pravnom stečevinom EU-a; • Osoblje SAZIZNS-a nadležno za izradu pravilnika i smjernica je adekvatno obučeno; • Izrađena je revizija Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti; • Doneseni su posebni propisi o sanaciji nepoznatih izvora i monitoringu deponija; • Utvrđeni su regulatorni uslovi za ratificiranje međunarodnih konvencija, protokola i sporazuma u vezi sa zaštitom od zračenja i nuklearnom sigurnošću; • U regulatornom organu je uspostavljen sistem za upravljanje kvalitetom; • Predložena je nova infrastruktura i interna raspodjela odgovornosti u SAZIZNS-u. 	<p>U Izvještaju o napretku Srbije za pristupanje EU-u treba naglasiti činjenicu da su zakonodavstvo i zakonski propisi u ovoj zemlji potpuno usklađeni s pravnom stečevinom EU-a u oblasti zaštite od zračenja, sigurnosti od zračenja i nuklearne sigurnosti.</p> <p>Dekomisija RA istraživačkog reaktora počinje kao rezultat usvajanja plana dekomisije.</p> <p>Definirane su opcije za raspolaganje radioaktivnim otpadom.</p> <p>Izrađen je i odobren novi zakon o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja.</p> <p>Na deponijama više nema nepoznatih izvora zračenja.</p> <p>Međunarodne konvencije, protokoli i sporazumi spremni su za ratificiranje.</p> <p>Rad SAZIZNS-a usklađen je s radom regulatornih organa EU-a.</p>	Završni izvještaj kojem je doprinos dao najmanje jedan regulator iz EU-a.	

Aktivnosti	Sredstva	Troškovi	Pretpostavke
Za Albaniju			
<p>Aktivnost 1: Ugovarač uspostavlja proceduru za licenciranje objekata i aktivnosti za nuklearnu sigurnost, odnosno, nacionalne skladišne kapacitete za odlaganje radioaktivnog otpada kojim upravlja Centar za primijenjenu nuklearnu fiziku u Tirani, kao i proceduru za licenciranje uporabe PET/CT-a</p> <p>Aktivnost 2: Ugovarač razvija carinske procedure za bavljenje paketima koji sadrže radioaktivni materijal, uključujući obuku.</p> <p>Aktivnost 3: Ugovarač određuje kriterije za uspostavljanje Organizacija tehničke podrške za Ured za zaštitu od zračenja, kao i zadatke koji im trebaju biti dodijeljeni. To treba obuhvatiti utvrđivanje potreba u smislu opreme i tehničkih kapaciteta.</p> <p>Aktivnost 4: Ugovarač utvrđuje odgovornosti svih uključenih aktera, u slučaju vanredne radiološke situacije i pojašnjava procese odlučivanja.</p> <p>Aktivnost 5: Ugovarač vrši pregled dokumenata koji služe kao smjernice za provedbu zakonskih propisa u skladu s pravnom stečevinom EU-a (ovom aktivnošću će se završiti aktivnost obuhvaćena horizontalnim programom o nuklearnoj sigurnosti i zaštiti od zračenja u okviru IPA 2010).</p> <p>Aktivnost 6: Ugovarač uspostavlja sistem za upravljanje kvalitetom za Ured za zaštitu od zračenja koji je usklađen s formatom Međunarodne agencije za nuklearnu energiju/Međunarodne organizacije za standardizaciju (IAEA/ISO) ili nekim drugim odgovarajućim sistemom.</p>			
Za Bosnu i Hercegovinu			
<p>Aktivnost 1: Transpozicija pravne stečevine EU-a (<i>acquis</i>) u oblasti zaštite od zračenja i nuklearne sigurnosti.</p> <p>Aktivnost 2: Izrada provedbenih procedura.</p> <p>Aktivnost 3: Kriteriji za akreditiranje (ISO/IEC) firmi/državnih organizacija kao Organizacija za tehničku podršku (OTP).</p> <p>Aktivnost 4: Uspostavljanje sistema za upravljanje kvalitetom (QMS).</p> <p>Aktivnost 5: Program obuke za osoblje DRARNS-a i relevantnih profesionalaca.</p> <p>Aktivnost 6: Kampanja za informiranje javnosti.</p>			
Za Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju			
<p>Aktivnost 1: Ugovarač pregleda postojeće QA/QC procedure za dijagnostičku i interventnu radiologiju (npr. radiografija, fluoroskopija, kompjuterizirana tomografija, digitalni panoramski sistemi, i mamografija kada je primjenjivo) i uspostavlja bolje QA/QC procedure u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, međunarodnim standardima i najboljom praksom EU-a.</p>			

<p>Aktivnost 2: Na temelju poboljšanih procedura za AQ/QC, Ugovarač uspostavlja optimizirane protokole za dijagnostičku i interventnu radiologiju.</p> <p>Aktivnost 3: Ugovarač vrši obuku osoblja uključenog u dijagnostičku i interventnu radiologiju u oblasti primjene protokola.</p> <p>Aktivnost 4: Ugovarač pruža pomoć DRS-u u izradi novih propisa za rad ciklotrona za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a.</p> <p>Aktivnost 5: Ugovarač pruža pomoć DRS-u u uspostavi procedura za licenciranje i kontrolu objekata i aktivnosti za nuklearnu sigurnost, što se uglavnom odnosi na ciklotron za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a.</p> <p>Aktivnost 6: Ugovarač vrši obuku inspektora DRS-a nadležnih za provjeru ciklotrona za proizvodnju radionuklida i PET/CT-a.</p> <p>Aktivnost 7: Ugovarač vrši pregled i analizu različitih komponenata za politike i strategije u vezi s radioaktivnim otpadom i, kada je relevantno, davanje preporuka za poboljšanje, kako bi ta politika i strategija u cijelosti bile usklađene s međunarodnim standardima i najboljom praksom EU-a.</p>			
Za Crnu Goru			
<p>Aktivnost 1: Transpozicija pravne stečevine EU-a (<i>acquis</i>).</p> <p>Aktivnost 2: Usavršavanje/razvijanje procedura.</p> <p>Aktivnost 3: QA/QC uređaja koji proizvode ionizirajuće zračenje u medicinskom sektoru.</p> <p>Aktivnost 4: Razvijanje postupaka za QA/QC.</p> <p>Aktivnost 5: Informiranje javnosti.</p>			
Za Kosovo			
<p>Aktivnost 1: Ugovarač vrši kritičnu analizu postojeće infrastrukture Agencije za zaštitu od radijacije Kosova¹, u pogledu mandata, upošljavanja osoblja, operativnog budžeta, stepena stručnosti, nezavisnosti od korisnika radionuklida, odnosa s drugim akterima uključenim u medicinsku i/ili industrijsku primjenu radionuklida na Kosovu¹.</p> <p>Aktivnost 2: Ugovarač pruža pomoć u završavanju kontrolnih aktivnosti u vezi sa svim postojećim propisima (koje su pokrenute u okviru regionalnog projekta regulatorne pomoći finansiranog iz IPA 2008 programa i IPA 2013 programa na Kosovu¹) i u izradi novih, u cilju stvaranja regulatornog okvira koji je potpuno usklađen s pravnom stečevinom EU-a. Time su obuhvaćeni kontrolni instrumenti, kontrolne liste i procedure, uključujući oblast prijevoza nuklearnih i drugih radioaktivnih materijala, i organiziranje relevantne obuke.</p>			
Za Srbiju			
<p>A: <u>Za izradu nacionalne strategije upravljanja radioaktivnim otpadom i dekomisije istraživačkog reaktora</u></p> <p>Aktivnost A1: Utvrđivanje kategorija radioaktivnog otpada na temelju stepena njegove radioaktivnosti.</p>			

<p>Aktivnost A2: Utvrđivanje nivoa tolerancije i izuzimanja za radioaktivni otpad.</p> <p>Aktivnost A3: Utvrđivanje opcija za dekomisiju RA nuklearnih istraživačkih reaktora, uključujući moguću ponovnu upotrebu zgrade za smještaj novog reaktora ili ciklotrona i opciju zelenog polja.</p> <p>Aktivnost A4: Utvrđivanje nastanaka radioaktivnog otpada za svaku glavnu dekomisionu opciju i drugog radioaktivnog otpada nastalog iz drugih generatora u Srbiji.</p> <p>Aktivnost A5: Utvrđivanje upravljačkih ruta za radioaktivni grafit kao rezultat dekomisionih opcija.</p> <p>Aktivnost A6: Utvrđivanje potencijalnog tretmana i uslovljenih procesa za svaku vrstu radioaktivnog otpada nastalog ili koji treba da nastane kao rezultat dekomisionih opcija i drugog radioaktivnog otpada nastalog iz drugih generatora u Srbiji.</p> <p>Aktivnost A7: Definiiranje akcionog plana u vezi s lokacijom, licenciranjem, izgradnjom i radom objekta za odlaganje radioaktivnog otpada u skladu s važećim zakonom, uključujući varijante kad god postoje nedoumice.</p> <p>Aktivnost A8: Utvrđivanje različitih mogućih opcija izgleda objekta za odlaganje radioaktivnog otpada.</p> <p>Aktivnost A9: Razvijanje metodologije (multiatributna analiza) za procjenu svakog tako utvrđenog pravca upravljanja u pogledu troškova, profesionalne izloženosti, lakoće sprovođenja, potrebe za obukom, licenciranja i prihvaćanja od strane javnosti.</p> <p>Aktivnost A10: Utvrđivanje optimiziranih strategija za upravljanje radioaktivnim otpadom.</p> <p>Aktivnost A11: Utvrđivanje mehanizama finansiranja usvojene strategije upravljanja radioaktivnim otpadom.</p> <p>Aktivnost A12: Utvrđivanje aktera i njihove interakcije, koji će biti uključeni u provedbu strategija upravljanja radioaktivnim otpadom (ministarstva, privatne firme, državne organizacije).</p> <p>Aktivnost A13: Razvijanje programa za informiranje javnosti.</p> <p><u><i>B: Za okončanje transpozicije pravne stečevine EU-a u srpsko zakonodavstvo i zakonske propise</i></u></p> <p>Aktivnost B1: Pomoć u analiziranju važećeg Zakona o zaštiti od ionizirajućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti, u svrhu mogućeg poboljšanja.</p> <p>Aktivnost B2: Pomoć u okončanju aktivnosti pregleda svih važećih propisa (koje su pokrenute u okviru regionalnog projekta regulatorne pomoći finansiranog iz IPA 2008) i u sačinjavanju novih, kako bi regulatorni okvir bio potpuno usklađen s pravnom stečevinom EU-a (<i>acquis</i>).</p> <p>Aktivnost B3: Pomoć u izradi smjernica i provedbenih propisa.</p> <p>Aktivnost B4: Pomoć u uspostavljanju posebnih propisa za saniranje nepoznatih izvora i monitoring nad deponijama.</p> <p>Aktivnost B5: Uspostavljanje programa obuke za osoblje</p>		
--	--	--

<p>SAZIZNS-a koje još nije potpuno poznato s izradom propisa i provedbenim propisima.</p> <p>Aktivnost B6: Utvrđivanje regulatornih odredaba koje treba uvesti u cilju lakšeg ratificiranja međunarodnih konvencija, protokola i sporazuma o zaštiti od radijacije i nuklearne sigurnosti.</p> <p>Aktivnost B7: Pomoć u definiranju i sastavljanju postupka provedbe.</p> <p>Aktivnost B8: Pomoć u izradi neophodnih protokola za izdavanje dozvola za prijevoz zatvorenih izvora zračenja i radioaktivni otpad, za odobrenje materijala izuzetog iz regulatorne kontrole, za rješavanje pitanja otpada za koji postoji sumnja da je radioaktivan.</p> <p><u>C: Za regulatornu organizaciju, infrastrukturu i funkcioniranje</u></p> <p>Aktivnost C1: Uspostavljanje sistema za upravljanje kvalitetom za SAZIZNS, usklađenog s formatom IAEA/ISO ili nekim drugim odgovarajućim sistemom.</p> <p>Aktivnost C2: Definiranje organograma, uključujući raspodjelu odgovornosti.</p> <p>Aktivnost C3: Definiranje godišnjeg programa kontrole koji SAZIZNS treba sprovesti;</p> <p>Aktivnost C4: Uspostavljanje procedura za kontrolu evidencije.</p> <p>Aktivnost C5: Definiranje pravila za vođenje dokumentacije.</p>			
---	--	--	--

Aktivnosti koje treba realizirati mogu biti modificirane prema rezultatima IPA 2008 regionalnog projekta za jačanje tehničkih kapaciteta regulatornih organa država zapadnog Balkana, koji je pokrenut u martu 2011. godine.

DODATAK II: Iznosi (u EUR) ugovoreni i kvartalno isplaćeni za projekat

Ugovoreno	Kv. 2 2015.	Kv. 3 2015.	Kv. 4 2015.	Kv. 1 2016.	Kv. 2 2016.	Kv. 3 2016.	Kv. 4 2016.	Kv. 1 2017.	Kv. 2 2017.	Kv. 3 2017.	Kv. 4 2017.	Kv. 1 2018.	Kv. 2 2018.	Kv. 3 2018.
Ugovor 1- Usluge (Tehnička pomoć)	3,15													
Kumulirano	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15	3,15
Isplaćeno	Kv. 2 2015.	Kv. 3 2015.	Kv. 4 2015.	Kv. 1 2016.	Kv. 2 2016.	Kv. 3 2016.	Kv. 4 2016.	Kv. 1 2017.	Kv. 2 2017.	Kv. 3 2017.	Kv. 4 2017.	Kv. 1 2018.	Kv. 2 2018.	Kv. 3 2018.
Ugovor 1- Usluge (Tehnička pomoć)	1,8				0,6				0,6				0,15	
Kumulirano	1,8	1,8	1,8	1,8	2,4	2,4	2,4	2,4	3,0	3,0	3,0	3,0	3,15	3,15

DODATAK III: Opis institucionalnog okvira

Vidjeti tačku 3.1 (historija i opravdanost)

DODATAK IV: Relevantni zakoni, zakonski propisi i strateški dokumenti

- Multikorisnički višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD u okviru IPA komponente za period 2009–2011. i 2011–2013. - Nuklearna sigurnost i zaštita od zračenja;
- Zajednička konvencija o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom.